

Sofinancira
Evropska unija

EVROPSKA UNIJA

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Sofinancira in izvaja
Svet Evrope

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Gradimo Evropo
za otroke in z otroki

Skupni projekt Evropske unije in Sveta Evrope

**PRIPOROČILA
ZA UČINKOVITEJŠE ZAGOTAVLJANJE
NAJVEČJE OTROKOVE KORISTI
V CIVILNIH SODNIH POSTOPKIH V SLOVENIJI**

Študijo so pripravili:

dr. Jasna Murgel, mag. Tadeja Oštir, Zoran Stankić Rupnik in dr. Suzana Pecin

Dne 18. septembra 2024

**Skupni projekt EU in Sveta Evrope
“Zagotavljanje največje koristi otrok v civilnih
sodnih postopkih v Sloveniji”
23SI08**

Projekt sofinancirata Evropska unija preko instrumenta za tehnično pomoč in Svet Evrope, ki ga v sodelovanju z Generalnim direktoratom Evropske komisije za podporo strukturnim reformam (DG REFORM) tudi izvaja.

Ta študija je bila pripravljena s finančno podporo Evropske unije in Sveta Evrope. Njegova vsebina je izključna odgovornost avtorjev. Stališča, izražena v tem dokumentu, nikakor ne odražajo uradnega mnenja Evropske unije ali Sveta Evrope.

KAZALO VSEBINE

1. UVOD	4
1.2 OBSEG PROJEKTA IN UMESTITEV RAZSIKOVALNE NALOGE.....	5
1.3 NAMEN ŠTUDIJE	6
1.4 IDENTIFICIRANI PROBLEMI KOT HIPOTEZA ŠTUDIJE	7
1.4.1. Trajanje sodnih postopkov in ozaveščenost o sodnih postopkih.....	7
1.4.2 Analiza ukrepov za zaščito največjih koristi otroka.....	8
1.4.3 Pomanjkljivosti v mehanizmih sodelovanja in svetovanja otrokom ter strukturah zastopanja in zagovorništvu	9
1.4.4 Nasilje v družini nad otrokom, ocena stopnje ogroženosti in protokol priporočenega ravnanja	10
2. PROBLEMSKI SKLOPI ZAGOTAVLJANJA NAJVEČJE KORISTI OTROKA V CIVILNIH SODNIH POSTOPKIH.....	11
2.1 TRAJANJE SODNIH POSTOPKOV IN OZAVEŠČENOST O SODNIH POSTOPKIH	11
2.1.1 Trajanje postopkov pred sodiščem.....	11
2.1.2 Sporazum o varstvu in vzgoji.....	12
2.1.3 Če ni bil dosežen sporazum pred centrom za socialno delo.....	14
2.1.4 Skupno starševstvo skozi sodno prakso slovenskih sodišč	14
2.2 ANALIZA UKREPOV ZA VARSTVO KORISTI OTROKA.....	17
2.2.1 Začasne odredbe	17
2.2.1.1 Stiki pod nadzorom strokovnega delavca	17
2.2.1.2 Izvajanje stikov v primeru omejitve stikov kot ukrepa trajnejšega značaja	18
2.2.1.3 Začasni dogovori med udeleženci med postopkom	20
2.2.2 Nadzor nad izvajanjem starševske skrbi	21
2.2.3 Vloga centra za socialno delo.....	21
2.2.4 Odvzem otroka staršem.....	24
2.2.4.1 Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI)	24
2.2.4.2 Otroci s posebnimi potrebami	25
2.3 POMANJKLJIVOSTI V MEHANIZMIH SODELOVANJA IN SVETOVANJA OTROKOM TER STRUKTURAH ZASTOPANJA IN ZAGOVORNIŠTVA.....	26
2.3.1 Izražanje otrokovega mnenja.....	26
2.3.1.1 Kolizijski skrbnik.....	28
2.3.1.1.1 Imenovanje kolizijskega skrbnika s strani sodišča.....	28
2.3.1.1.2 Sodna praksa glede imenovanja kolizijskega skrbnika	28
2.3.1.1.3 Razlogi za postavitev kolizijskega skrbnika v zadevah po sklepih sodišč prve stopnje	31
2.3.1.2 Pravni pouki sklepov	36
2.3.1.3 Vsakemu otroku svojega skrbnika ali vsem istega?.....	37
2.3.2 Delo in vloga odvetnika v postopku.....	38

2.4 NASILJE V DRUŽINI NAD OTROKOM, OCENA OGROŽENOSTI IN PROTOKOL PRIPOROČENEGA RAVNANJA	41
3. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI SPREMEMB.....	44

1. UVOD

Študija je delo avtorjev v okviru skupnega projekta Evropske unije in Sveta Evrope z naslovom "Zagotavljanje največjih koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji", ki traja od 1. septembra 2023 do 28. februarja 2026. Namen projekta je okrepiti zaščito otrokovih pravic v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji, s posebnim poudarkom na uveljavljanju načela otrokove največje koristi. V skladu s tekočimi reformami v Sloveniji, ki so namenjene krepitvi varstva otrokovih pravic, je cilj projekta Slovenijo postaviti kot vodilno državo, ki predstavlja odličnost pri spodbujanju standardov otrokom prijaznega sodstva med državami članicami Evropske unije.

Osrednji cilj omenjenega projekta je doseganje dveh posebnih rezultatov: oblikovanje celovitega akcijskega načrta, ki bo določil vsebinske reforme pravnega okvira, ki ureja civilne sodne postopke, v katerih so udeleženi otroci, ter sprožitev pobud za izvajanje predlaganih reform. S temi usklajenimi prizadevanji projekt stremi k bistvenim izboljšavam pri zaščiti otrokovih pravic v okviru slovenskega civilnega sodstva, s čimer Slovenija potrjuje svojo zavezanost k največjim koristim otrok v svojem pravnem sistemu.

Raziskovalna skupina je v navedenem kontekstu pripravila poročilo o ugotovljenih pomanjkljivostih in vrzelih v slovenski pravni ureditvi, ki zadeva uresničevanje največje otrokove koristi na posameznih področjih, in priporočila, katere kratkoročne in dolgoročne ukrepe bi lahko pristojni subjekti sprejeli, da bi se v civilnih sodnih postopkih v še večji meri dejansko upoštevala največja otrokova korist.

1.2 OBSEG PROJEKTA IN UMESTITEV RAZISKOVALNE NALOGE

Projekt "Zagotavljanje največjih koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji" je namenjen rešitvi sistemskih izzivov v slovenskem civilnem sodnem sistemu. Namen projekta je reforma slovenskega civilnega sodnega sistema za zagotavljanje učinkovitejšega varstva pravic otrok, vključenih v pravne postopke, s poudarkom na zagotavljanju njihovih največjih koristi. Skozi sodelovanje, raziskave in usmerjene intervencije projekt stremi k uveljavitvi smiselnih reform, ki dajejo prednost največjim koristim otroka in zagotavljajo spoštovanje in zaščito njihovih pravic v civilnih sodnih postopkih.

Poročilo o analizi pomanjkljivosti s priporočili za izboljšanje pravne ureditve sledi uvodnemu poročilu in oceni potreb, ki ga je raziskovalna skupina za pripravo pričujočega poročila uporabila kot izhodišče za študijo. Uvodno poročilo (<https://rm.coe.int/inception-report-child-in-civil-proceedings-slovenia-zacetno-porocilo-/1680ae8205>) vsebuje podroben pregled trenutnega stanja civilnih sodnih postopkov, v katerih so udeleženi otroci v Sloveniji, vključno z analizo izzivov, vrzeli in področij za izboljšanje. Izvedena je bila ocena potreb za določitev prednostnih področij za reformo, s poudarkom na odpravljanju zamud v družinskih postopkih, pomanjkanju sodnih izvedencev in pomanjkljivostih v pravnem okviru.

Raziskovalna skupina je prav tako kot izhodišče uporabila pregled zakonodaje in postopkov, ki je faza projekta "Zagotavljanje največjih koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji" in ki vključuje temeljit pregled zakonodaje o civilnem postopku v Sloveniji in povezanih pravnih okvirih glede civilnih sodnih postopkov, v katerih so udeleženi otroci.

Namen projekta je na podlagi ugotovitev uvodnega poročila in ocene potreb izdelati analizo vrzeli v slovenskem pravnem sistemu na področju civilnih postopkov na posameznih področjih, ki jih bodo prepoznali člani raziskovalne skupine na podlagi analize pravnega sistema, obstoječe sodne prakse in strokovne literature ter prakse relevantnih mednarodnih teles oziroma sodišč.

Izdelana analiza bo pripomogla k oblikovanju ciljnih priporočil za zakonodajne, postopkovne in sistemske reforme, katerih cilj je zvišanje ravni zagotavljanja največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji.

1.3 NAMEN ŠTUDIJE

Primarni cilj študije je analiza zakonodaje s strani strokovnjakov, ki se aktivno udeležujejo v postopkih, ki naj bi zagotovili najbolj optimalno uporabo načela največje koristi otrok. Pomembno je poudariti, da so opisani izzivi in pomanjkljivosti v ureditvi ter predstavljena potencialna področja za izboljšanje, opisani tukaj, rezultat strokovnega znanja in strokovnih izkušenj. Ocena trenutne situacije v Sloveniji je usmerjena v identifikacijo pomanjkljivosti, predlagane kratkoročne in dolgoročne spremembe v civilnih sodnih postopkih pa bi povzročile izboljšanje varstva največje otrokove koristi v civilnih sodnih postopkih. S tem bi se zagotovila višja raven usklajenosti z zakonodajnim okvirom Evropske unije in usmeritvami, ki jih je priporočil Odbor ministrov Sveta Evrope v zvezi z otrokom prijaznim sodstvom.¹

Poleg tega je pomembno obravnavati študijo kot enega izmed korakov k spodbujanju dialoga med državnimi organi in subjekti, ki so pristojni za oblikovanje pravnega okvira za varstvo največje otrokove koristi v civilnih sodnih postopkih. S tem se spodbuja prepoznavanje pomembnih izzivov in potreb po izboljšavah in povečanje medresorskega in interdisciplinarnega sodelovanja ter olajša širjenje informacij ter sprejemanje sistemsko usklajenih rešitev.

Rezultati pričujočega poročila bodo vključeni v naslednjo fazo projekta "Zagotavljanje največjih koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji", ki zajema celovito analizo obstoječega okvira, ki ureja civilne sodne postopke, v katerih so udeleženi mladoletniki, skupaj s podrobno preučitvijo vrzeli in predlogov za izboljšanje slovenskega civilnega procesnega zakonodajnega okvira. Tako bo poročilo del končnih prizadevanj za oblikovanje celovite strategije in akcijskega načrta za izvedbo potrebnih sprememb pravne ureditve varstva največje otrokove koristi v civilnih sodnih postopkih.

---

¹ Podroben pregled mednarodnih standardov in najboljših praks o največji koristi otroka v civilnih sodnih postopkih je na voljo v primerjalnih študijah primerov, pripravljenih tudi v okviru projekta EU/Sveta Evrope.

1.4 IDENTIFICIRANI PROBLEMI KOT HIPOTEZA ŠTUDIJE

Strokovne ugotovitve, navedene v nadaljevanju poročila, bodo uporabljene kot hipoteza študije. V tem poročilu bo izdelana ocena, ali so identificirani problemi v slovenskem družinskem pravu pomembni, torej, ali ti problemi predstavljajo ovire za zagotavljanje največjih koristi otroka v civilnih sodnih postopkih. Poročilo se je omejilo na naslednje problemske sklope: trajanje sodnih postopkov in ozaveščenost o sodnih postopkih, ukrepe za varstvo koristi otroka, pomanjkljivosti v mehanizmih sodelovanja in svetovanja otrok ter strukturah zastopanja in zagovorništva, vprašanje zagotavljanja načela, da je treba slišati otrokov glas, oceno tveganja v primerih, ko je otrok žrtev nasilja ter problematiko sistemskega podaljševanja civilnih sodnih postopkov, kot je pojasnjeno v besedilu spodaj.

Kot je navedeno v uvodnem poročilu projekta, je Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti izrazilo zaskrbljenost glede ustreznosti zagotavljanja največje koristi otroka v Družinskem zakoniku (v nadaljevanju DZ). Ta pomanjkljivost v zakonodajni jasnosti predstavlja pomemben izziv za sodno prakso in uporabo omenjenega zakonika s strani drugih deležnikov, ki sodelujejo v postopkih, katerih namen je zagotavljanje največje otrokove koristi po DZ. Za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti je potrebna izboljšava pravnega okvira, ki ureja načelo največje koristi v slovenskem pravnem redu. Takšna reforma zahteva natančno opredelitev načela največje koristi tako v zakonskih določbah kot v praktični uporabi v okviru civilnega sodnega postopka. Doseganje skladnosti in natančnosti pri opredelitvi največje koristi otroka je nujno za zagotovitev pravične zaščite otrokovih pravic v civilnih sodnih postopkih.

Glede na pravni okvir, ki ureja pravice otrok v civilnih sodnih postopkih, vključno z mednarodnimi konvencijami, kot so Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Konvencija o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo ter Konvencija o preprečevanju in boju proti nasilju nad ženskami in nasilju v družini, se postavlja vprašanje, ali je treba določene koristi za otroke bolj jasno opredeliti v zakonodaji in jih posebej poudariti. V tem pogledu je mogoče pregledati sodno prakso. Ta pristop lahko identificira morebitne vrzeli ali nedoslednosti v pravni zaščiti otrok v civilnih postopkih.

1.4.1. Trajanje sodnih postopkov in ozaveščenost o sodnih postopkih

Postopki za varstvo koristi otrok se vodijo pred sodiščem v nepravdnem postopku. Ena od glavnih težav v sodnih postopkih, zaradi katere lahko govorimo o stanju, v katerem ni najbolj optimalno poskrbljeno za varstvo koristi otrok, je trajanje postopkov pred sodiščem. Za dolgotrajnost postopkov je več razlogov. DZ je v Republiki Sloveniji uvedel pravilo skupnega starševstva. Dogovore med starši še vedno ovira miselnost, da je odločitev, kateremu staršu bodo otroci zaupani v varstvo in vzgojo, izjemnega pomena, kar pogosto onemogoča dogovor med starši in nepotrebno vodi v sodni postopek, kjer o tem vprašanju odloča sodišče.

Poleg tega ostaja nerešeno vprašanje, katera vprašanja pomembno vplivajo na otrokovo razvoj (vsaj na informativni ravni za starše). Ko starši ne živijo skupaj in otrok ni zaupan obema staršema v varstvo in vzgojo, se o vprašanjih, ki pomembno vplivajo na otrokov razvoj, odločajo z medsebojnim dogovorom in v skladu z največjimi koristmi otroka. Glede na to, da se v sodnih postopkih za tovrstna vprašanja izgubi preveč časa, se postavlja tudi vprašanje o možnosti izboljšanja predhodnih pogovorov pred centri za socialno delo (v nadaljevanju

CSD) ali o tem, kako bolje informirati starše ne samo o skupnem starševstvu, temveč tudi o sodnih postopkih.

V tem delu bo izvedena analiza pravnih določb in sodne prakse glede skupnega starševstva ter predhodnega svetovanja. Zaključki tega dela analize bi lahko privedli bodisi do izboljšanja predhodnega svetovanja pred CSD bodisi do uvedbe novega instituta z namenom izboljšanja zagotavljanja informacij staršem pred začetkom sodnega postopka ali takoj po njegovem začetku. To bi lahko povečalo verjetnost, da starši dosežejo dogovore glede varstva in vzgoje ter stikov, kar bi zagotovo skrajšalo sodne postopke. Na podlagi teh ugotovitev bi lahko ustvarili brošure in izboljšali spletne strani.

1.4.2 Analiza ukrepov za zaščito največjih koristi otroka

Ta del poročila vključuje analizo ukrepov za zaščito največjih koristi otroka v skladu z določbami DZ in Zakona o nepravdnem postopku (v nadaljevanju ZNP-1) ter drugih relevantnih predpisov z vidika zagotavljanja otrokove največje koristi. Analiza se osredotoča zlasti na vprašanje odločanja o začasnem ukrepu nadzorovanih stikov s strani strokovnjaka iz CSD ali ustanove, kjer je otrok nameščen. Glavna pomanjkljivost tega sistema je, da je ukrep omejen na samo devet mesecev in ga sodišče ne more ponovno izdati ali podaljšati. Poleg tega je treba pravno urediti možnost izvajanja stikov in obliko nadzora zunaj CSD ali ustanove. V zvezi z ukrepom omejitve stikov po 173. členu DZ bi moralo biti mogoče izvajati te stike tudi drugje, na primer v pooblaščenih in usposobljenih nevladnih organizaciji, pri čemer je treba določiti stroške takšne oblike stikov. Država bi morala urejati in financirati takšne oblike stikov v bolj otrokom prijaznem okolju. V določenih primerih stik ni v otrokovo največjo korist, če ni nadzorovan na določen način, in sodišče tega ne more urediti s končno odločitvijo.

Poleg navedenega se bo analiza osredotočila na vlogo CSD kot skrbniškega organa, ki lahko vključuje programe družinske terapije, psihiatričnega zdravljenja, zdravljenja odvisnosti od alkohola ali prepovedanih drog ter druge zdravstvene, vzgojne in psihosocialne programe v načrt pomoči družini in otroku. Načeloma lahko center predlaga vključitev v te programe in terapije, vendar jih je v praksi zelo malo in niso prilagojeni potrebam in največjim koristim otroka. Programi, ki jih izvajajo nevladne organizacije in jih priporoča CSD, so plačljive storitve, zaradi česar so manj dostopni tudi iz tega razloga. Njihova razpoložljivost prav tako ni enotna. Sodišče lahko glede na okoliščine primera odloči, da CSD nadzoruje izvajanje starševske skrbi in določi način tega nadzora. Omejitev starševske skrbi (tretji odstavek 17. člena DZ) bi morala biti urejena tako, da omogoča napotitev staršev na terapije in programe, ki bi privedli do bolj primerne starševske skrbi za otrokovo največjo korist. Kompetence sodišča in CSD glede ukrepa nadzora nad izvajanjem starševske skrbi bi morale biti bolj jasno opredeljene, vključno z možnostjo nalaganja glob, če se ne izpolnjujejo obveznosti vključitve v terapije in zdravljenja.

Analiza prav tako zajema obravnavo vprašanja odvzema otrok staršem in njihove namestitve v ustanovo z vidika zagotavljanja otrokove največje koristi, vključno z obravnavo možnih izboljšav Zakona o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ter motnjami v vzgoji (v nadaljevanju ZOOMTVI).

Prav tako je del obravnave potreba po prilagoditvi določb DZ pravicam otrok s posebnimi potrebami v povezavi z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (v nadaljevanju ZUOPP-1).

1.4.3 Pomanjkljivosti v mehanizmi sodelovanja in svetovanja otrokom ter strukturah zastopanja in zagovorništvu

Temeljna načela, zapisana v 12. členu Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki zagovarjajo smiselno sodelovanje in svetovanje otrokom, se srečujejo z znatnimi operativnimi izzivi v okviru slovenskega civilnega sojenja. Očitna pomanjkljivost v zagotavljanju zahtevanih informacij otrokom, in sicer o njihovih pravicah in postopkovnih pravicah, prevladuje v sedanjem okviru, kar ovira bistvene poti za sodelovanje, ki so ključne za informirano odločanje, zlasti pri skrbniških in socialnovarstvenih odločitvah. Odprava te pomanjkljivosti zahteva proceduralne reforme, usmerjene k spodbujanju avtentičnega in bistvenega sodelovanja otrok, s čimer se zagotovi prednost otrokovega socialnovarstvenega interesa v civilnih sodnih postopkih. Prizadevanja za prilagoditev obstoječih mehanizmov mednarodnim standardom, vključno z možnostjo uporabe specializiranih objektov, kot je Hiša za otroke (Barnahus) za celovite intervjuje in svetovanje, se izkažejo kot ključna pri krepitevi participativnega etosa, ki podpira odločanje o otrokovih koristih.

Otrok lahko izrazi svoje mnenje v intervjuju na CSD, v neformalnem razgovoru s sodnikom, preko otrokovega zagovornika (Varuh človekovih pravic), v forenzičnem intervjuju, ki se izvaja v Hiši za otroke, ko se opravi razgovor z otrokom, ki je žrtev ali priča kaznivega dejanja. Vsak način odpira različna vprašanja, ki naj jih reši zakonodajna reforma oz. dosledna izvedba zakonodaje v praksi.

Slovenija ima dobro razvit sistem varstva otrok, ki je usklajen z mednarodnimi standardi in zagotavlja visok nivo uresničevanja pravic in dobrega počutja vseh otrok. Vendar pa je področje potrebno nenehnih izboljšav v smeri skrajšanja družinskih postopkov. Otrokom, vključenim v postopke, je treba zagotoviti vse potrebne informacije in pojasnila, skladno z njihovo starostjo in razumevanjem. Zato je tudi zelo pomembno vprašanje, ali bi morali otroci, ki že lahko sodelujejo v postopkih, imeti zagotovljeno zastopstvo s strani odvetnika na podlagi brezplačne pravne pomoči (v nadaljevanju Bpp) in ali so to lahko samo za to specializirani odvetniki.

Tako DZ kot Zakon o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND) določata ukrepe, ki jih sodišče naloži povzročitelju nasilja za zaščito otroka, kadar je ta žrtev nasilja v družini. Sodišče nima protokola, kako postopati na začetku postopka za določitev stopnje ogroženosti otroka. Pregled ureditve in zaznava problematike bo izvedena z namenom prepoznavanja potrebe po ureditvi tega vprašanja in predlogom za pritegnitev strokovnjakov, ki bi sodelovali pri razvoju priporočenega protokola za ukrepanje, ki bi sodišču omogočil oceniti stopnjo ogroženosti otroka, kadar je ta žrtev nasilja v družini. Končna analiza z vključitvijo strokovnjakov iz različnih področij bi lahko vodila k ustvarjanju priporočenega protokola za ukrepanje in obrazca za oceno ravni ogroženosti otroka, kadar je ta žrtev nasilja v družini.

Imenovanje in izvajanje vlog kolizijskih skrbnikov in zagovornikov otrok v slovenskem civilnem sodstvu kažejo na pomembne pomanjkljivosti, ki zahtevajo popravne ukrepe. Pomanjkanje jasnosti glede njihovih profilov, vlog in postopkov imenovanja povzroča izrazite nekonistentnosti, ki ogrožajo učinkovitost zastopanja v korist interesov otrok. Odprava te pomanjkljivosti zahteva natančno določitev kvalifikacij, odgovornosti in načinov imenovanja, ključnih za zagotavljanje premišljenih in robustnih okvirov zagovorništva, prilagojenih zapletenim zahtevam otrok, ki se soočajo s civilnimi sodnimi postopki. Prilagajanje obstoječih

struktur obeta okrepitev učinkovitosti in integritete mehanizmov zastopanja, nepogrešljivih za varstvo pravic otrok v sodnem postopku.

Imenovanje kolizijskih skrbnikov in skrbnikov za poseben primer: za zaščito najboljših interesov otroka v družinskih postopkih bi moral biti v Sloveniji poseben seznam odvetnikov za vsa sodišča, ki so posebej usposobljeni za ta namen. Imenovati bi smeli le odvetnike, ki so opravili zahtevano usposabljanje in izobraževanje. Vsako leto bi morali odvetniki na tem seznamu opraviti redno letno usposabljanje, da bi ostali informirani o vseh najnovejših novostih na tem področju in bi s tem ohranili svojo specializacijo. Samo udeležba na usposabljanju in izobraževanju ne bi smela biti dovolj; znanje teh odvetnikov bi morali ocenjevati, in če ne bi delovali v najboljšem interesu otroka med postopkom, bi morali biti na voljo določeni ukrepi.

Glede vloge in funkcije odvetnikov v postopku je vprašanje, ali bi morali biti odvetniki, imenovani kot pravni zastopniki strank v postopkih, in odvetniki, ki zastopajo stranko na podlagi odločitve Službe za Bpp, specializirani za opravljanje tega dela.

1.4.4 Nasilje v družini nad otrokom, ocena stopnje ogroženosti in protokol priporočenega ravnanja

ZPND predvideva ukrepe, ki jih sodišče izreče proti povzročitelju nasilja zaradi zaščite žrtve. V skladu s prvim odstavkom 4. člena ZPND uživa posebno varstvo pred nasiljem mladoletni družinski član, otrok. V skladu s 5. členom ZPND so organi in organizacije dolžni izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi in pri tem zagotoviti spoštovanje integritete žrtve. Če je žrtev nasilja otrok, imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih udeleženk oziroma udeležencev postopka. Ukrepe za zaščito otroka, kadar je ta žrtev nasilja v družini, predvideva tudi Družinski zakonik

V primerih, v katerih je žrtev nasilja otrok, se sodišče sooča s številnimi izzivi. Naslavljanje teh vprašanj zahteva usklajen pristop, ki vključuje zakonodajne reforme, izboljšanje postopkov, izboljšanje kapacitet in medinstitucionalno sodelovanje. S sistematičnim naslavljanjem teh izzivov se lahko okrepi pravni okvir družinskega prava ter bolje varuje pravice in koristi otrok, vključenih v civilne sodne postopke.

2. PROBLEMSKI SKLOPI ZAGOTAVLJANJA NAJVEČJE KORISTI OTROKA V CIVILNIH SODNIH POSTOPKIH

Študija v nadaljevanju podrobneje obravnava vprašanje trajanja sodnih postopkov in ozaveščenosti o sodnih postopkih, analizira ukrepe za varstvo koristi otroka, obravnava pomanjkljivosti v mehanizmi sodelovanja in svetovanja otrokom ter strukturah zastopanja in zagovorništva ter obravnava nasilje v družini nad otrokom s poudarkom na oceni ogroženosti otroka ter protokolom priporočenega ravnanja.

2.1 TRAJANJE SODNIH POSTOPKOV IN OZAVEŠČENOST O SODNIH POSTOPKIH

2.1.1 Trajanje postopkov pred sodiščem

Postopki za varstvo koristi otrok se vodijo pred sodiščem v nepravdnem postopku. Ena od glavnih težav v sodnih postopkih, zaradi katere lahko govorimo o stanju, v katerem ni najbolj optimalno poskrbljeno za varstvo koristi otrok, je trajanje postopkov pred sodiščem. Za dolgotrajnost postopkov je več razlogov. Eden med njimi je zagotovo pomanjkanje sodnih izvedencev s področja klinične psihologije.² S problematiko pomanjkanja izvedencev se zadnje leto intenzivno ukvarja Ministrstvo za pravosodje, s strani ministrstva je bilo sprejetih tudi nekaj ukrepov, katerih učinkovitost bo vidna v naslednjih letih. Ta problematika zato ne bo predmet tega prispevka.

Ena od težav, ki se pojavlja v sodnih postopkih in podaljšuje njihovo trajanje, je pomanjkanje ustreznih programov za starše in za otroke, kadar se pokaže, da imajo eni ali drugi ali oboji težave v duševnem zdravju.³ Težave so najrazličnejše intenzivnosti, lahko so prisotne tudi zgolj zaradi razhajanja staršev. Programi, ki bi staršem pomagali v tem težkem obdobju, bi morali biti na voljo že pred postopkom za varstvo koristi otrok na sodišču, prav tako pa med trajanjem postopka. V obeh primerih bi ustrezna psihološka ali druga podpora lahko pripomogla k hitrejšemu teku postopkov. Med trajanjem postopkov se namreč dogaja, da je ugotovljeno bodisi s strani sodišča bodisi s strani izvedenca, da bi starša za izvrševanje starševstva, ki bo najbolj v korist otroku, nujno potrebovala določeno psihološko pomoč, sodišče ju na obiskovanje določenega programa ali terapije lahko tudi napoti, izkaže pa se, da bodisi programa ni bodisi je na vrsto treba čakati več mesecev. Nekateri programi, ki obstajajo, so plačljivi, in si jih mnogi starši ne morejo privoščiti, ob tem pa se kot dodatna ovira pojavlja dejstvo, da ni ustrezne preglednosti teh programov in tako ni jasno, kateri od njih je ustrezen in kateri ne.

Ovira, ki prav tako povzroča predolgo trajanje postopkov na sodišču in o kateri bo več govora v nadaljevanju, pa je pomanjkanje informiranosti staršev o starševstvu po razhodu staršev.

---

2 Ko govorimo o pomanjkanju izvedencev s področja klinične psihologije, imamo v mislih zlasti pomanjkanje tistih izvedencev s tega področja, ki imajo strokovne kompetence za obravnavanje mlajših otrok.

3 Ob tem je treba dodati, da poteka širitev programov starševskih veščin s pomočjo projekta iz Načrta za okrepanje in odpornost pri Ministrstvu za zdravje s ciljem še povečati dostopnost do teh programov v mreži centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov v Zdravstvenih domovih po Sloveniji.

2.1.2 Sporazum o varstvu in vzgoji

Z DZ je bilo v Republiki Sloveniji uveljavljeno pravilo skupnega starševstva. Dogovore med starši še vedno preprečuje miselnost, da je odločitev o tem, kateremu od staršev bodo otroci zaupani v varstvo in vzgojo, izjemnega pomena, zaradi česar dogovor med staršema pogosto ni mogoč, kar po nepotrebnem vodi v postopek, v katerem o tem vprašanju odloča sodišče.

Poleg tega ostaja (vsaj na informativni ravni za starše) nedorečeno vprašanje, katera so tista vprašanja, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj. Kadar namreč starši ne živijo skupaj in otrok ni zaupan v varstvo in vzgojo obema od staršev, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na njegov razvoj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka. Glede na to, da se v sodnih postopkih o teh vprašanjih izgublja preveč časa, se zastavlja vprašanje možnosti za izboljšanje predhodnega razgovora pred CSD⁴ oziroma vprašanje, na kakšen način bolje informirati starše ne le o skupnem starševstvu, pač pa tudi o sodnih postopkih.

DZ v prvem odstavku 138. člena (varstvo in vzgoja otrok) določa: „Če starši ne živijo ali ne bodo več živeli skupaj, se morajo sporazumeti o varstvu in vzgoji skupnih otrok v skladu z njihovimi koristmi. Sporazumejo se lahko za skupno varstvo in vzgojo otrok, da so vsi otroci v varstvu in vzgoji pri enem od njiju ali da so eni otroci pri enem, drugi pri drugem od njiju. Če se sami o tem ne sporazumejo, jim pri sklenitvi sporazuma pomaga CSD, na njihovo željo pa tudi mediatorji.“ Izhodišče zakonske ureditve, ki sledi pravici do družinskega življenja, je torej, da se starša ob razhodu sama dogovorita, pri katerem od njiju bo otrok živel.

ZNP-1, ki se uporablja za urejanje družinskih razmerij, v 51. členu določa: „Sodna poravnava je dovoljena v postopkih za odločanje o varstvu in vzgoji otroka, o preživljanju otroka in o otrokovih stikih ter v postopkih za odločanje o vprašanjih izvajanja starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, v drugih postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij pa se določbe o sodni poravnavi ne uporabljajo. Sodišče ne dovoli sklenitve sodne poravnave, če ta ni v skladu s koristjo otroka.“

Če sta se starša o varstvu in vzgoji sporazumela, pa tudi če se nista, je v skladu z določbo 203. člena DZ obvezno predhodno svetovanje: „Starša se, preden sodišču predlagata, naj odloči o varstvu in vzgoji otroka, o njegovem preživljanju in o njegovih stikih z njimi ali z drugimi osebami ali o vprašanjih izvajanja starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, udeležita predhodnega svetovanja pri CSD, razen če: je eden od staršev nerazsoden; eden od staršev živi v tujini, je pogrešan ali neznanega prebivališča.“

Predhodno svetovanje je v skladu s sodno prakso procesna predpostavka za vložitev predloga za odločanje o varstvu in vzgoji otrok:

Višje sodišče v Ljubljani je v sklepu z dne 23. 10. 2019, opr. št. VSL sklep IV Cp 1912/2019, potrdilo sklep sodišča prve stopnje, ki je predlog predlagateljev zavrglo, saj sodišču, kljub pozivu, nista predložila zapisnika o predhodnem svetovanju.

Višje sodišče v Mariboru je v sklepu z dne 7. 1. 2020, opr. št. VSM sklep III Cp 1115/2019, potrdilo sklep sodišča prve stopnje, ki je predlog predlagatelja zavrglo, saj ta sodišču ni predložil zapisnika o predhodnem svetovanju, kljub temu, da ga je sodišče k temu pozivalo.

---

⁴ Kot poročajo na različnih skupnih dogodkih zaposleni strokovni delavci na CSD, je problem, ki se pojavlja pri njihovem delu dejstvo, da so preobremenjeni s količino dela ter da je izjemna fluktuacija pri zaposlovanju strokovnih delavcev.

Kot izhaja iz obrazložitve sklepa, je predložitev zapisnika o predhodnem svetovanju procesna predpostavka za odločanje sodišča.

CSD izvaja predhodno svetovanje za starša v skladu z določbami Pravilnika o izvajanju predhodnega svetovanja⁵. V skladu z določbo 7. člena pravilnika v predhodnem svetovanju za starša, ki nameravata vložiti predlog za začetek postopka o varstvu in vzgoji otroka, o preživljanju, o njegovih stikih z njima ali o vprašanih izvajanju starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, strokovni delavec opozori starša na varstvo koristi otroka pri urejanju razmerij z otrokom, na njune dolžnosti ter na dober vpliv sporazumnega urejanja teh razmerij na otroka. Strokovni delavec seznanja starša z možnimi rešitvami in oblikami pomoči. Strokovni delavec in starša se seznanijo, ali obstaja med staršema sporazum. Če se sama o tem nista sporazumela, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga strokovni delavec. V primeru, da strokovni delavec oceni, da sporazum ni v skladu s koristjo otroka, s svojo oceno seznanja starša.

Če se starši sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, lahko predlagajo sklenitev sodne poravnave (138. člen DZ). Sodišče v nepravdnem postopku v skladu z 8. členom ZNP-1 odloča na naroku. Zgolj navidezno sodišče v takem postopku, torej na podlagi predloga za sporazumno ureditev varstva in vzgoje otrok, o ničemer ne odloča, saj sta se starša o tem vprašanju že predhodno sporazumela. Vendar pa sodišče sodno poravnavo dopusti le v primeru, da je ta v korist otrok. O vprašanju, ali je predlagani sporazum v korist otrok, torej sodišče odloča, praviloma na naroku.

Statistično gledano je postopkov za sporazumno urejanje vprašanj varstva in vzgoje med staršema več kot 40% vseh družinskih postopkov na sodiščih. V zadevah je treba opraviti narok, udeleženca pa skleneta sodno poravnavo. Obravnavanje teh zadev na naroku, kar je pravilo, zaradi velikega števila teh zadev jemlje veliko časa.

Nekatera sodišča oziroma nekateri sodniki odločijo v takem primeru na podlagi pisno izvedenih dejanj, ker pa taka možnost za te postopke v zakonu ni izrecno predvidena, se v takih primerih sodišče ravna po splošnih procesnih pravilih, ki veljajo za pravdni postopek. ZNP-1 namreč v 42. členu predvideva subsidiarno in smiselno uporabo ZPP: V nepravdnem postopku se smiselno uporabljajo določbe ZPP, če zakon ne določa drugače. ZPP pa v 279.a členu določa, da s soglasjem strank lahko sodišče v sporu odloči na podlagi njunih pisnih vlog in pisnih dokazov brez glavne obravnave, če se stranki obravnava pisno odpove. Ob smiselni uporabi ZPP torej sodišče (kot rečeno, to ne velja za vsa sodišča oziroma za vse sodnike) v takih primerih udeleženca pozove, ali se v skladu s splošno določbo odpovedujeta obravnavi njune zadeve na naroku. Če se starša obravnava na naroku odpove, jima sodišče pošlje najprej poziv za predložitev vseh potrebnih podatkov (tudi glede določitve preživnine), nato pa jima posreduje v podpis pisni predlog sodne poravnave. Tudi v tem primeru se sodišče ravna po splošnih pravilih ZPP, ki v četrtem odstavku 307. člena predpisuje način sklenitve sodne poravnave: „Sodno poravnavo je mogoče skleniti tudi⁶ tako, da stranki podpišeta pisni predlog poravnave, ki ga pripravi in strankam pošlje sodnik.“ Vsebinska presoja je tudi v tem primeru nujna, saj je v vsakem primeru treba zasledovati največjo korist otrok. Sodišče, na primer, ne bo dopustilo sodne poravnave, v kateri bi se starša dogovorila za rešitev, ki otroku (očitno) ni v korist. Tak očiten primer je, na primer, ko se starša dogovorita

---

5 Uradni list RS, št. 21/2019.

6 ZPP v prvem do tretjem odstavku 307. člena sicer predvideva sklenitev sodne poravnave na naroku: „Sporazum strank o poravnavi se vpiše v zapisnik. Sodna poravnava je sklenjena, ko stranki, potem ko prebereta zapisnik o poravnavi, podpišeta ta zapisnik. Strankam se izda na njihovo zahtevo overjen prepis zapisnika, v katerem je vpisana poravnava.“

za zelo nizko preživnino. V takem primeru bo sodišče v svojem predlogu sodne poravnave med staršema sporazumno dogovorjeno preživnino zvišalo.

Če sodišče ugotovi, da sporazum ni v skladu s koristjo otrok, predlog zavrne (138. člen DZ). V praksi se redkeje pojavijo situacije, da bi sodišče ocenilo, da predlog sodne poravnave ni v skladu s koristjo otrok in bi posledično predlog za sporazumno ureditev varstva in vzgoje zavrnilo. Pogostejše pa so situacije, ko sodišče ugotovi, da predlagani sporazum ni v največjo korist otrok in staršema pomaga doseči sporazum, ki bo otrokom bolj v korist. Take situacije niso tako redke in so razlog za to, da se nekatera sodišča (oziroma sodniki) ne odločajo za zgoraj opisano pisno sklenitev sodne poravnave. V teh primerih se največkrat pokaže, da sta bila starša (eden, drugi ali oba) pred prihodom na sodišče premalo obveščena in poučena o vsebini sporazuma, ki sta ga sicer sklenila pred CSD, oziroma o drugih možnostih.

V primerih, ko starša dosežeta sporazum pred CSD, torej ne obstaja nek avtomatizem, po katerem bi se sporazumi preprosto potrjevali, pač pa je glede na skrb za največjo korist otroka vendarle potrebno sporazum vsaj minimalno presojeti z vidika otrokove koristi.

2.1.3 Če ni bil dosežen sporazum pred centrom za socialno delo

DZ v tretjem in četrtem odstavku 138. člena določa: „Če se starši ne sporazumejo o varstvu in vzgoji otrok, o tem odloči sodišče. Sodišče lahko po uradni dolžnosti v skladu z določbami tega zakonika odloči tudi o vseh ukrepih za varstvo koristi otrok. V postopku odločanja o varstvu in vzgoji sodišče vselej odloči tudi o preživljanju skupnih otrok in o stikih s starši v skladu s tem zakonikom. Sodišče izda novo odločbo o varstvu in vzgoji otroka, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka.“

Zadeve, v katerih se starši ne morejo sporazumeti o varstvu in vzgoji svojih otrok, so zadeve, v katerih se trajanje postopka praviloma zelo podaljša. V zadevi je včasih treba zaradi potrebe po strokovnem znanju, s katerim sodišče ne razpolaga, imenovati izvedenca s področja klinične psihologije (takih zadev je na sodiščih cca 5%), v določenih primerih pa je treba starše usmeriti na obiskovanje določenih programov. Pogosto pa se izkaže, ko ni potrebe po enem ali drugem, da starša sicer želita skleniti sporazum, vendar za to potrebujeta pomoč sodišča, saj za dokončno ureditev razmerja situacija še ni dozorela. V takih primerih običajno sodišče z začasnimi odredbami ali z dopustitvijo sklenitve začasnih dogovorov med staršema pomaga pri tem, da se konfliktna situacija med staršema umiri in da se vzpostavijo okoliščine, ki dopuščajo trajno ureditev razmerja, in sicer s sodno poravnavo ali z odločbo sodišča.

Nemalokrat se pokaže, da je nezmožnost sklenitve dogovora med staršema posledica nerazumevanja in nepoznavanja zakonitosti, ki veljajo po razpadu starševske skupnosti. Namesto sodelovanja med staršema v korist otroka je nemalokrat prisotno tekmovanje, kdo bo „v bitki za otroka zmagovalec“, pri čemer oba pozabljata na koristi otroka in se ne zavedata, kakšno škodo s takim delovanjem otroku povzročata.

2.1.4 Skupno starševstvo skozi sodno prakso slovenskih sodišč

Družbene razmere so v zadnjih desetletjih pripeljale do tega, da večina staršev želi čimbolj enakovredno sodelovati ne le pri vzgoji otrok, pač pa tudi pri njihovem varstvu. Temu so sledile tudi zakonske spremembe, saj DZ predvideva skupno starševstvo kot osnovno obliko,

v kateri naj starša izvršujeta varstvo in vzgojo otrok (138. in 139. člen DZ). Kljub temu pa je v sodnem postopku prevečkrat prisotno nestrinjanje med starši glede vprašanja, kateremu od staršev bo otrok zaupan v varstvo in vzgojo. Koncept skupnega starševstva kot osnovno pravilo ostaja med temi starši neprepoznan, v obsežnih vlogah in z nerazumnimi dejanji pa se nemalokrat skuša dokazovati, da drugi od staršev za varstvo in vzgojo ni primeren.

Sodna praksa konceptu skupnega starševstva sledi. Tako je sodišče odločilo, na primer, v naslednjih primerih:

- v zadevi Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. IV Cp 1618/2023 z dne 8. 11. 2023 je potrdilo odločitev sodišča prve stopnje, ki je 12-letnega AA zaupalo v varstvo in vzgojo obema staršema, pri čemer mati živi v Sloveniji (kjer bo imel otrok tudi stalno prebivališče), oče pa večji del leta živi v Avstraliji. Iz obrazložitve sklepa višjega sodišča izhaja, da iz določb 138. in 139. člena DZ izhaja skupno starševstvo kot primarna oblika varstva in vzgoje, zaradi česar mora sodišče vedno najprej preizkusiti, ali obstajajo pogoji za tako obliko varstva in vzgoje. Navedeno stališče izhaja iz ustavne ureditve (54. člen Ustave RS) in določil Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki podeljujejo obema staršema enako odgovornost za otrokovo vzgojo in razvoj, kar velja tudi v primeru, ko starša ne živita več skupaj. Otrokova korist je najbolj varovana takrat, ko sta tudi po razpadu življenjske skupnosti starša do otroka v enakem pravnem položaju, ob pogoju, da sta oba primerna za zaupanje v varstvo in vzgojo. Velika prostorska oddaljenost ne more biti odločilni dejavnik, ki bi preprečeval določitev skupnega varstva in vzgoje. V današnjih časih je na daljavo mogoče urediti tudi razne formalnosti. Deček je na oba starša navezan, oba starša pa imata ustrezne/primerljive starševske kapacitete. Kljub konfliktu se uspeta dogovarjati, kar sta že dokazala v preteklosti. Odločitev o skupnem starševstvu ne pomeni, da mora otrok z obema staršema preživeti enako časa. Skupno starševstvo krepi otrokovo zavedanje, da ohranja oba starša, pri starših pa krepi občutek starševstva in zavedanje odgovornosti.

- v zadevi Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. IV Cp 1793/2023 z dne 6. 12. 2023 je sodišče potrdilo odločitev sodišča prve stopnje, ki je odločilo, da se mladoletna deklica zaupa v skupno varstvo in vzgojo obema staršema. Iz obrazložitve sklepa višjega sodišča izhaja, da sta oba starša primerna za varstvo in vzgojo mladoletne in ji oba lahko nudita pogoje za zdrav, uravnotežen ter celovit razvoj, pri čemer se je komunikacija med staršema izboljšala in ne ogroža več mladoletnega otroka. Oba starša sta sposobna prepoznavati potrebe mladoletnega otroka in se na njih odzivati, se vživljati v njena čustva in ji nuditi čustveno oporo. Iz dejanskih okoliščin zadeve sicer izhaja, da je oče tisti, ki nekoliko bolj razume potrebe otroka kot mama, ter da sta starša precej oddaljena, ta dejstva pa niso vplivala na odločitev sodišča o varstvu in vzgoji. Je pa sodišče kot rezidenčnega starša, starša, pri katerem ima otrok stalno prebivališče in v tem kraju obiskuje tudi vrtec, določilo očeta.

- v zadevi Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. IV Cp 285/2024 z dne 8. 5. 2024 je sodišče potrdilo odločitev sodišča prve stopnje, ki je odločilo, da se mladoletna deklica zaupa v skupno varstvo in vzgojo obema staršema. Iz obrazložitve sklepa višjega sodišča izhaja, da je v teoriji in praksi zastopano enotno stališče, namreč da je otroku v največjo korist, če vzgoja in varstvo potekata tako, kot da bi bila življenjska skupnost med staršema še vedno vzpostavljena, zaradi česar je osnovna rešitev skupno varstvo in vzgoja. Sklicuje se na ustavno pravico do starševstva iz 54. člena Ustave RS in na načelo enake odgovornosti do otrok iz 135. člena DZ. Starša naj tudi po razpadu življenjske skupnosti, če je le mogoče, ohranita skupno varstvo in vzgojo. Če se sodišče za skupno varstvo in vzgojo odloči proti volji enega od staršev, mora ugotoviti, ali se bosta zmogla sporazumeti o načinu skupnega varstva in vzgoje. Če tega ne zmoreta, je v korist otroka, da sodišče način izvrševanja varstva in vzgoje natančneje določi. Sodišče je glede na konflikten odnos med staršema in na pomisleke

pritožnice, kako bosta odločala o vsakodnevni vprašanjih, povezanih z varstvom in vzgojo, še dodalo, da bo o vsakodnevni vprašanjih, ki bistveno ne vplivajo na razvoj otroka, odločal udeleženec, pri katerem bo takrat otrok, o ostalih vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokovo življenje in razvoj, pa bosta morala odločati skupaj, torej na enak način, kot če bi bil otrok dodeljen v varstvo in vzgojo le enemu staršu.

- v zadevi Višjega sodišča v Ljubljani, opr. št. IV Cp 1682/2023 z dne 24. 10. 2023 je sodišče potrdilo odločitev sodišča prve stopnje, ki je odločilo, da se oba mladoletna otroka zaupa v skupno varstvo in vzgojo obema staršema. Iz obrazložitve sklepa višjega sodišča izhaja, da je najbolj koristno za otroka, če zanj skrbita oba starša. Sklicuje se na 135. člen DZ, po katerem imata starša glavno in enako odgovornost za njihov razvoj, država pa jima nudi pomoč pri izvajanju njune odgovornosti. Tudi po razpadu družine si je zato treba prizadevati, da starša ohranita skupno varstvo in vzgojo otrok. Le, kadar sodišče ugotovi, da skupno varstvo in vzgoja otroku ne bi bila v korist, ga lahko zaupa v varstvo in vzgojo le enemu staršu. Glede na to, da je predlagatelj nasprotoval skupnemu varstvu in vzgoji, je sodišče natančno določilo način izvrševanja varstva in vzgoje.

- v zadevi Višjega sodišča v Mariboru, opr. št. III Cp 262/2023 z dne 11. 4. 2023 je sodišče potrdilo odločitev sodišča prve stopnje, ki je odločilo, da se mladoletna otroka zaupata v skupno varstvo in vzgojo obema staršema. Iz obrazložitve sklepa višjega sodišča izhaja, da se sklicuje na 135. člen DZ, po katerem imajo starši glavno in enako odgovornost za varstvo in vzgojo otroka ter za njegov razvoj tudi po razpadu zakonske zveze. Koristi otroka so njihova poglobljena skrb, država pa jim nudi pomoč pri izvajanju njihove odgovornosti. Načelo ima podlago v ustavni ureditvi (55. člen Ustave Republike Slovenije) in mednarodnih konvencijah (18. člen Konvencije o otrokovih pravicah), za njegovo izvedbo v dejanskem življenju pa je najbolj primeren institut skupne vzgoje in varstva. To obliko varstva in vzgoje otroka lahko sodišče izreče v skladu z določbami DZ brez predloga udeležencev in kljub morebitnemu nestrinjanju obeh od staršev ali enega od njiju. Otrokova korist je najbolj varovana takrat, ko sta tudi po razpadu skupne življenjske skupnosti, starša v odnosu do njega v enakem pravnem položaju, ob pogoju, da sta oba primerna za zaupanje v varstvo in vzgojo. Starša imata povsem ustrezne osebne lastnosti in starševsko vzgojne kapacitete, vsak od njiju pa lahko ponudi otrokoma drugačne a dopolnjujoče izkušnje, oba sta pri zadovoljevanju razvojnih potreb otrokoma naklonjena, imata pozitivno stališče do preživljanja časa otrok pri drugem staršu. Le takrat, ko med starši obstaja zelo visoka stopnja konflikta, ki ogroža otroka, lahko sodišče zavrne možnost, da bi varstvo in vzgojo izvajala starša skupno, sodišče pa je v konkretnem primeru ocenilo, da stopnja konflikta med staršema ni tolikšna, da bi ogrozala korist otrok.

Navedene odločitve kažejo na to, da mnogih okoliščin, ki jim starši pripisujejo velik pomen, sodišče ne šteje za odločilne pri odločanju o zaupanju otroka v varstvo in vzgojo. Starša morata biti ustrezna za izvrševanje varstva in vzgoje, pri nobenem ne sme biti okoliščin, ki bi onemogočale zaupanje otroka v varstvo in vzgojo temu staršu. Zaradi nerazumevanja in neinformiranosti glede zakonskih okvirov, pa tudi sodne prakse, se v postopkih s strani udeležencev prikazuje enega ali drugega starša kot neustreznega tudi v primerih, ko na koncu postopkov ugotovljena dejstva tega ne izkazujejo. Zaradi mnogokrat nepotrebne podaljševanja postopkov zaradi teh okoliščin na strani udeležencev obstaja potreba po ozaveščanju o pomenu skupnega starševstva, o pravilih, ki veljajo na tem področju, pa tudi o načinih izvrševanja varstva in vzgoje, ki jih, kadar je to nujno, določi sodišče. Ker gre na nek način tudi za splošno družbeno temo, je smiselno, da se te teme naslovijo čim širše in da se državljani z njimi seznanijo že prej, preden se znajdejo v zanje napornem obdobju življenja, torej ob razhodu, v sodnem postopku.

Hkrati s potrebo po širši prepoznavnosti pojma skupnega starševstva se zastavlja tudi vprašanje, ali predhodno svetovanje pri CSD v celoti dosega svoj namen. Sodnik v sodnem postopku odloča o varstvu in vzgoji, kadar se starša o tem vprašanju ne moreta sporazumeti. Mediator v sodišču pridružen mediaciji z uporabo mediacijskih tehnik skuša pomagati udeležencema pri doseganju sporazuma. Ni pa naloga niti prvega niti drugega, da udeležence postopkov izobražujeta o teh temah, kar se dogaja sedaj, vse s ciljem, da bi starša dosegla dogovor, ki bo v največjo korist njunih otrok. Dejstvo, da je v družinskih postopkih na sodišču nemalokrat veliko časa in pisanj udeležencev posvečenega temi varstva in vzgoje, kaže pogosto na nerazumevanje koncepta skupnega starševstva, in sicer večinoma med pravnimi laiki, občasno pa tudi med odvetniki. Številne vloge, v katerih se dokazuje, da sta starša v konfliktu itd., pa tudi pritožbe po koncu postopka, po nepotrebnem podaljšujejo postopek, v katerem se išče rešitev, ki bo v največjo korist otroka.

Izboljšanje podajanja informacij staršem v fazi, preden se začne sodni postopek ali nemudoma po njegovem začetku, bi lahko povzročilo, da bi se starši v večji meri in hitreje sporazumeli glede varstva in vzgoje, pa tudi glede samega izvrševanja varstva in vzgoje. Na podlagi teh ugotovitev bi bile lahko izdelane brošure, izboljšane spletne strani, pripravljena krajša predavanja za starše itd.

2.2 ANALIZA UKREPOV ZA VARSTVO KORISTI OTROKA

2.2.1 Začasne odredbe

2.2.1.1 Stiki pod nadzorom strokovnega delavca

Začasna odredba je nujni ukrep za varstvo otrokove koristi. DZ posebej ureja začasno odredbo, s katero se omejijo stiki otroka s staršem (163. člen DZ). Gre za možnost, da se stiki izvajajo pod nadzorom strokovnega delavca CSD ali zavoda, v katerega je otrok nameščen. DZ določa, da je tako določene stike mogoče določiti v trajanju največ devet mesecev in jih ni mogoče podaljšati. Gre za edini način izvajanja stikov, za katerega zakon izrecno določa, da ga ni mogoče podaljšati. Izvajanje stikov pod nadzorom je omejeno tudi tako, da je mogoče v enem tednu določiti največ dve uri takšnih stikov. Zato sodišče več tovrstnih stikov v okviru enega tedna ne sme določiti s sklepom o začasni odredbi. Stiki pod nadzorom se določajo le v okviru začasne odredbe. V praksi veliko težavo predstavlja situacija, ko je po devetih mesecih otrok še vedno do te mere ogrožen, da je stike s staršem mogoče varno izvajati zgolj pod nadzorom strokovne osebe CSD, vendar sodišče glede na izrecno določbo drugega odstavka 163. člena DZ ukrepa ne sme podaljšati. Stiki se v tem primeru, če na noben drug način ni mogoče zagotoviti varnosti otroka, ne izvajajo, kar predstavlja kršitev otrokove pravice do stikov s staršem.

Zelo težko je zagovarjati tezo, da je absolutna omejitev stikov pod nadzorom zgolj na devet mesecev in zgolj z začasno odredbo v največjo korist otroka. Navedeno se je večkrat pokazalo v praksi, ko sodišče, čeprav je zaradi otrokove ogroženosti izvajanje stikov s staršem pod nadzorom CSD edina možna oblika izvajanja stikov, ni imelo možnosti podaljšati trajanja začasne odredbe. Zaradi težav s takšno omejitvijo bi bilo treba v DZ vsaj določiti možnost, da se, vsaj v izjemnih okoliščinah, trajanje začasne odredbe podaljša, če je to v otrokovo korist. Postopki, v katerih sodišče izda tovrstne začasne odredbe, namreč v določenih primerih

trajajo več kot devet mesecev, razlogov za take stike pa ni mogoče vedno odpraviti v tem roku (npr. verjetnosti, da bi lahko bil starš nasilen ali pod vplivom prepovedanih substanc).

Ker se stiki primarno izvajajo zaradi otrokove koristi, bi bilo smiselno, da se v DZ določi možnost izvajanja stikov, ki se določijo z začasno odredbo, pod nadzorom ali ob prisotnosti drugih oseb, npr. sorodnikov, če je to v otrokovo korist. Prav tako bi izvajanje stikov s staršem moralo biti omogočeno še na drug način, npr. pri nevladni organizaciji, ki je za to usposobljena, ima ustrezne kadre in izpolnjuje pogoje, ki bi morali biti določeni z ustreznim pravilnikom. Slednjega bi sprejelo pristojno ministrstvo.

2.2.1.2 Izvajanje stikov v primeru omejitve stikov kot ukrepa trajnejšega značaja

Še bolj kot v primeru izvajanja stikov na podlagi začasne odredbe je pomembno, da bi se stiki, ki jih sodišče omeji zaradi ogroženosti otroka z ukrepom trajnejšega značaja po 173. členu DZ, lahko izvajali tako, da otroka ne bi ogrožali.

Skladno s 173. členom DZ lahko sodišče omeji ali odvzame pravico do stikov, če je otrok zaradi teh stikov ogrožen in je mogoče le z omejitvijo ali z odvzemu pravice do stikov v zadostni meri zavarovati njegove koristi, kar je eden od ukrepov trajnejšega značaja. Pri odločanju o omejitvi oziroma odvzemu stikov na podlagi 173. člena DZ je treba upoštevati 9. člen Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, po katerem države pogodbenice jamčijo, da otrok ne bo proti volji staršev ločen od njih, razen če v skladu z veljavnim zakonom in postopki pristojne oblasti v sodnem postopku odločijo, da je takšna ločitev nujna za otrokovo korist. Združeni narodi so izoblikovali smernice za alternativno oskrbo otrok v teh okoliščinah, ki še dodatno poglobljeno pojasnijo, kako spoštovati pravice otrok iz Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah in ustrezne dolžnosti držav⁷ in ki jih lahko tudi uporabimo pri tolmačenju posameznih otrokovih pravic v praksi. Na pravico otrok do stikov s starši se nanaša tudi pravo Evropske unije. Listina Evropske unije o temeljnih pravicah (tretji odstavek 24. člena) izrecno priznava pravico vsakega otroka do stika z obema staršema. Uredba Sveta (EU) 2019/1111 z dne 25. junija 2019 o pristojnosti, priznavanju in izvrševanju odločb v zakonskih sporih in sporih v zvezi s starševsko odgovornostjo ter o mednarodnem protipravnem odvzemu otrok se uporablja v civilnih zadevah, ki se nanašajo med drugim tudi na pravico do stikov.

Pri odločanju o omejitvi oziroma ukinitvi stikov je treba upoštevati načelo najmilejšega ukrepa, kar pomeni, da se stiki popolnoma ukinejo zgolj v izjemnih primerih, ko je otrok zaradi stikov s staršem tako ogrožen, da te ogroženosti ni mogoče izključiti tudi pri neosebni stikih, kot je pošiljanje pisem, daril, SMS sporočil ali komuniciranje preko sodobnih komunikacijskih sredstev. Starš ima lahko stik z otrokom na daljavo, preko video povezave, zaradi česar otrok nikakor ne bi mogel biti ogrožen. Ob današnjem načinu življenja, ko obstaja preprosta, popolnoma običajna in vsakdanja možnost uporabe video povezave na daljavo, ni videti ovire, da ne bi na ta način potekal stik med pritožnikom in sinom, in sicer na tri mesece, kot predlaga oče. Povsem razumna in razumljiva je tudi želja, da v takem

---

⁷ Resolution adopted by the General Assembly on 18 December 2009: Guidelines for the Alternative Care of Children, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N09/470/35/PDF/N0947035.pdf?OpenElement> (13. 2. 2024).

časovnem razmaku rejniki očetu pošljejo kakšno otrokovo fotografijo, kar za slednje ne more predstavljati nobenega posebnega bremena. Korist otroka bo s tem ostala varovana.⁸

Po ustaljeni praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) pomeni medsebojno druženje staršev in otrok temeljno sestavino družinskega življenja. Domači ukrepi, ki ovirajo tako druženje, pomenijo poseg v pravico do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja.⁹ Iz tega izhaja, da po prvem odstavku 8. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah ukinitvev stikov med pritožnikom in otroki pomeni poseg v njegove pravice. Tak poseg pomeni kršitev pravice do družinskega življenja, razen če je ukinitvev stikov "v skladu z zakonom". To pomeni, da se z ukinitvijo stikov zasleduje cilje, ki so legitimni in jih je mogoče šteti za "nujne v demokratični družbi". Treba je preučiti, ali so bili razlogi, ki so utemeljevali izrek tega ukrepa, ustrezni in zadostni, to je, da se prepreči nered ali kaznivo dejanje ali da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi (drugi odstavek 8. člena Evropske konvencije o človekovih pravicah). ESČP je že večkrat razsodilo, da ima država v primerih, ki se nanašajo na pravice do stikov enega od staršev, načeloma obveznost, da sprejme ukrepe za ponovno združitvev staršev z njihovimi otroki in obveznost, da takšna srečanja omogoči, kolikor otrokova korist narekuje, da je treba storiti vse, da se osebni odnosi ohranijo in, če in kadar je to primerno, obnovi družina.¹⁰ Skladno s prakso ESČP imajo starši pravico zahtevati ukrepe za združitvev s svojim otrokom. Nacionalni organi morajo sprejeti takšen ukrep. Pomanjkanje sodelovanja med ločenimi starši ni okoliščina, ki bi organe izvzela iz njihovih pozitivnih obveznosti, nasprotno, organom nalaga obveznost, da sprejmejo ukrepe, s katerimi bi uskladili nasprotujoče si interese strank, ob upoštevanju ključnih koristi otroka.¹¹

Stikov pod nadzorom CSD ali zavoda ni mogoče izreči z ukrepom trajnejšega značaja. DZ ne določa nobenega ukrepa trajnejšega značaja, na podlagi katerega bi bilo mogoče izvajati stike v nadzorovanem okolju. Če je otrok zaradi starša ogrožen, ker npr. sploh ni sposoben skrbeti zanj in ima lahko stik z njim zgolj v nadzorovanem in varnem okolju, ne bi pa bil nasilen do otroka (npr. mati je odvisnica od prepovedanih drog, ni sposobna skrbeti za otroka, želi pa si občasnih stikov z otrokom, zaradi njenega stanja pa otrok ne bi bil varen, če bi se stiki ne izvajali pod nadzorom tretje osebe, sicer pa mati otroka ne ogroža), bi bilo v otrokovo korist, da bi se lahko stiki na podlagi ukrepa trajnejšega značaja izvajali na CSD, v zavodu, v katerega je otrok nameščen, ali pri osebi, h kateri je otrok nameščen. Lahko bi sicer 174. člen DZ tolmačili tako, da omogoča, da se stiki pod nadzorom določijo ob izreku ukrepa odvzema otroka staršem in namestitve v zavod ali rejništvo oziroma drugi osebi. To pomeni, da bi se stiki izvajali v navzočnosti delavca zavoda ali rejnika. Vendar je namen določite stikov po 174. členu DZ, da se ti izvajajo samostojno s starši, ne da jih nadzoruje zavod ali rejnik oziroma oseba, h kateri je otrok nameščen. Navedeno utegne biti v nasprotju z namenom namestitve v zavod ali v rejništvo.

V korist otroka bi bilo, da bi DZ v okviru ukrepa trajnejšega značaja določil možnost, da se lahko stiki, ki se omejuje s sodno odločbo, izvajajo še kje drugje, npr. pri za to pooblaščenih in usposobljenih nevladnih organizacijah, pri čemer bi moralo biti določeno, kdo krije stroške takšnega načina izvajanja stikov. Stroške izvajanja stikov bi v tem primeru morala kriti država.

---

8 Sklep VSL IV Cp 1462/2022 z dne 28. 9. 2022.

9 Sodba ESČP *Johansen proti Norveški* z dne 7. 8. 1996, 52. točka.

10 Sodba ESČP *Ribić proti Hrvaški* z dne 2. 4. 2015, točka 94.

11 Sodba ESČP *Zawadka proti Poljski* z dne 23. 6. 2005, 67. točka.

Prav tako bi bilo v korist otroka, da ima sodišče ob izreku tovrstnega ukrepa trajnejšega značaja možnost izreči denarno kazen staršu, ki ne ravna v skladu z izrečenim ukrepom. Tudi za ta primer bi bilo treba določiti, da se lahko uporabi določba 103. člena ZNP-1, ki sodišču omogoča, da v sklepu, s katerim odloči o otrokovih stikih v postopkih odločanja o otrokovi koristi, izreče tudi denarno kazen za primer, če starši ne ravnajo v skladu s tem sklepom.

2.2.1.3 Začasni dogovori med udeleženci med postopkom

V sodni praksi se je na prvi stopnji izoblikovala praksa sklepanja začasnih dogovorov. Gre zlasti za situacije, ko je vložen predlog za začasno odredbo, pogosto za ureditev stikov med staršem in otrokom ali pa za primer, ko niso podani pogoji za izdajo začasne odredbe, pa se oba starša strinjata s tem, da se njuno razmerje glede otrok začasno uredi, in sicer za čas trajanja postopka, da se v določenem časovnem obdobju ugotovi, ali je določena ureditev otroku dejansko v korist in da se postopoma uredijo medsebojni odnosi med staršema. Takšen začasni dogovor je lahko osnova za sklenitev sodne poravnave, s katero se postopek dokončno zaključi oziroma uredijo razmerja med staršema glede skupnih otrok. Predvsem je pridobitev v postopku zaradi sklenitve začasne sodne poravnave v tem, da starša s sklenitvijo dogovora premostita medsebojno pomanjkanje komunikacije oziroma pričneta graditi medsebojno komunikacijo, ki je nujna za izvajanje tako sodne odločbe, s katero bodo urejeni zlasti stiki med otrokom in staršem oziroma staršema, kot tudi sodne poravnave, s katero starša dokončno uredita razmerja glede skupnih otrok.

Sodišče mora ves čas postopka paziti na možnost za sklenitev sodne poravnave, stranke mora na to možnost opozarjati in jim pomagati, da se poravnajo (306. člen ZPP). Skladno s 4. členom ZNP-1 se lahko v nepravdnem postopku udeleženci poravnajo, razen če zakon določa drugače ali če ne morejo razpolagati s svojimi pravicami ali če narava obravnavanega razmerja poravnavo izključuje. Na podlagi 51. člena ZNP-1 je sodna poravnava v postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij dovoljena v postopkih za odločanje o varstvu in vzgoji otroka, o preživljanju otroka in o otrokovih stikih ter v postopkih za odločanje o vprašanih izvajanju starševske skrbi, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj. V drugih postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij pa se določbe o sodni poravnavi ne uporabljajo. Sodišče ne sme dovoliti sklenitve sodne poravnave, če ta ni v skladu s koristjo otrok.

Na podlagi teh določb bi bilo mogoče sklepati, da sodna poravnava v postopkih, v katerih se odloča o ukrepih za varstvo koristi otroka, ni dovoljena, zaradi česar ni dovoljena začasna sodna poravnava. Zlasti pri urejanju stikov, ko sodišče odloča o omejitvi stikov, pa takšna ureditev utegne, če bi jo strogo upoštevali, biti v nasprotju s koristjo otroka. Starša lahko z začasnim dogovorom, določita prav izvajanje stikov, kadar je slednje enemu izmed staršev treba omejiti zaradi ogroženosti otroka ali preverjanja, ali določen način izvajanja stikov dejansko ustreza največji otrokovi koristi.

Preučiti bi bilo treba možnost, da se ZNP-1 spremeni tako, da bi izrecno omogočal sodno poravnavo ali začasno sodno poravnavo tudi v postopkih, ki zadevajo ukrepe za varstvo koristi otroka, kadar je to dejansko v največjo otrokovo korist. Zlasti bi šlo za primere, ko je treba zagotoviti izvajanje stikov med otrokom in starši.

Proučiti je treba možnost, da bi DZ izrecno uredil možnost sklepanja začasnih sodnih poravnav med postopkom, ki so se v praksi pokazale kot rešitev, ki prispeva k zagotavljanju dolgoročnega varstva največje otrokove koristi.

2.2.2 Nadzor nad izvajanjem starševske skrbi

DZ v 171. členu ureja najmilejši ukrep za varstvo koristi otroka, s katerim se v najmanjši meri omeji starševska skrb. Gre za prvega med ukrepi, urejenimi v sedmem poglavju DZ. S tem se poudarja tudi stopnjevitost ukrepov za zavarovanje otrokovih koristi. Sam ukrep omejitve starševske skrbi se lahko kombinira z drugimi ukrepi. Če se izreka kot samostojen ukrep, se lahko nanaša na enega ali na oba starša, sodišče pa z izrekom tega ukrepa slednjim omeji posamezna upravičenja starševske skrbi. Ukrep omejitve starševske skrbi (prvi, tretji in četrti odstavek 171. člena DZ) ima dve (alternativni) obliki, ki se lahko izrekata samostojno. S prvo sodišče omeji (prepove ali zapove določeno storitev) posamezna upravičenja iz naslova starševske skrbi (preventivni nadzor). Z drugo določi nadzor nad izvajanjem starševske skrbi v smislu pomoči (korektivni nadzor). Sodišče lahko odloči o omejitvi posameznih starševskih upravičenj, če sta istočasno podana dva pogoja. Prvi je, da je otrok ogrožen, drugi pa, da bo korist otroka ob upoštevanju okoliščin primera dovolj zavarovana s tem ukrepom.

Sodišče lahko glede na okoliščine primera odloči, da CSD opravlja nadzor nad izvajanjem starševske skrbi in določi tudi način tega nadzora. Omejitev starševske skrbi v obliki nadzora nad izvajanjem starševske skrbi bi bilo treba urediti tako, da bi omogočal napotitev staršev v ustrezne obravnave, terapije oziroma programe. Rezultat vključitve v te programe in terapije bi bila višja raven usposobljenosti staršev za izvajanje starševske skrbi v največjo otrokovo korist.

Bolj določno bi bilo treba urediti pristojnosti sodišča in CSD, ki zadevajo ukrep nadzora nad izvajanjem starševske skrbi, vključno z možnostjo izreka denarne kazni, če se naložena vključitev v terapije in obravnave ne upošteva. ZNP-1 v 103. členu že določa možnost, da sodišče v sklepu, s katerim odloči o otrokovih stikih, izreče tudi denarno kazen za primer, če starši ne ravnajo v skladu s tem sklepom, in sicer skladno z določbami Zakona o izvršbi in zavarovanju glede obveznosti, kaj storiti, dopustiti ali opustiti. Takšna ureditev bi bila smiselna tudi v tem primeru, saj bi predstavljala možnost določene oblike nadzora oziroma sankcioniranja s strani sodišča staršev, za katere velja ukrep nadzora nad izvajanjem starševske skrbi, da bi se dosegel namen, zaradi katerega je sodišče izreklo ukrep nadzora nad izvajanjem starševske skrbi.

Predpogoj za takšno ureditev je, da država zagotovi vsebinsko ustrezne programe in obravnave za starše oziroma družine in da zagotovi njihovo enakomerno dostopnost po celotni državi. S tem je tesno povezana vloga CSD v družinskem postopku, zlasti pa v postopku odločanja o ukrepih trajnejšega značaja.

2.2.3 Vloga centra za socialno delo

Gre za vlogo, ki jo ima CSD na podlagi DZ kot skrbstveni organ, zlasti po 170. členu tega zakonika. Center lahko v načrt pomoči družini in otroku vključi program družinske terapije, psihiatrično zdravljenje, zdravljenje odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter druge zdravstvene, izobraževalne in psihosocialne programe.

Strokovno usposobljeno osebje CSD vzpodbuja uporabnike, da z lastnimi močmi in s pomočjo drugih institucij ter ljudi spoznajo svojo situacijo in iščejo ustrezne rešitve. Vendar

pa je skladno s Kodeksom etičnih načel v socialnem varstvu treba spoštovati odločitve posameznikov. Ti morajo biti o oblikah pomoči poučeni in seznanjeni z različnimi možnostmi, kar je naloga CSD. Uporabnik pa se sam odloči, ali bo pomoč CSD sprejel. Sodeč po sodni praksi pa sodišče CSD nikakor ne more naložiti, naj staršu proti njegovi volji nudi psihosocialno pomoč. Za kaj takega v zakonodaji ni podlage.¹²

Načeloma lahko center predlaga vključitev v navedene programe in terapije, vendar je slednjih v praksi zelo malo in niso prilagojeni potrebam in največji koristi otroka. Programi, ki jih izvajajo nevladne organizacije in ki jih priporoča CSD, so plačljivi in tudi zaradi tega manj dostopni. Prav tako njihova dostopnost ni enakomerna.

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva ter v določenih primerih tudi vzdrževanju sprejemljivega socialnega stanja posameznikov. Izvajajo jih pretežno nevladne organizacije, izjemoma tudi javni socialnovarstveni zavodi in predstavljajo dopolnitev ali alternativo socialnovarstvenim storitvam ter se sofinancirajo preko javnih razpisov. Socialnovarstvene programe izvajajo na podlagi verifikacije ali smernic oziroma pod pogoji, ki so objavljeni v javnih razpisih za sofinanciranje, zato za izvajanje ni predpisanih tehničnih, kadrovskih in vsebinskih standardov. Oblikujejo se tako, da upoštevajo značilnosti in potrebe posamezne ciljne skupine uporabnikov in izhajajo iz posebnosti okolja, v katerem se izvajajo. Storitve in programi različnih izvajalcev bi morale biti povezane v enovit sistem. Vsako leto je v okviru rednih letnih javnih razpisov sofinancirano približno 170 različnih socialnovarstvenih programov, ki spodbujajo razvoj različnih mrež za nudenje pomoči posameznikom in družinam. Okvirni obseg mrež po posameznih področjih oziroma ciljnih skupinah je določen na podlagi trendov in ocene razvoja posameznih problematik do leta 2020, izhodiščnega stanja in ocene razpoložljivih virov. Nekatere programe, namenjene lokalni problematiki, financirajo tudi občine. Socialnovarstveni programi se lahko izvajajo kot: javni verificirani programi (gre za programe, ki so strokovno verificirani po postopku, določenem v posebnem predpisu, ki ga sprejme Socialna zbornica Slovenije; financirajo se iz sredstev države, občin in iz zasebnih virov; vsi javni verificirani programi morajo biti sprotno evalvirani), razvojni in eksperimentalni programi (programi, s katerimi se razvijajo različne nove metode in pristopi za preprečevanje in reševanje stisk in težav posameznih ranljivih skupin; financirajo se iz sredstev države, občin in iz zasebnih virov ter trajajo predvidoma največ tri leta) in dopolnilni programi (programi, ki dopolnjujejo javno službo ali ji nudijo alternativo, se pa izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti; praviloma se financirajo iz sredstev občin, donacij in zasebnih virov).¹³

Iz publikacije Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju MDDSZ) Mreža socialnovarstvenih programov, programov za invalide in programov v podporo družini je mogoče razbrati, da *centri za družine* predstavljajo prostor druženja različnih generacij, prostor za kakovostno krepitev socialnih vlog posameznika, podporo pri lažjem usklajevanju družinskega in poklicnega življenja, izboljšanju medsebojnih odnosov ter starševskih kompetenc in prostor za izmenjavo dobrih praks ter pozitivnih izkušenj. Cilj izvajanja vsebin je med drugim starše opolnomočiti za pozitivno starševstvo, s pomočjo katerega bodo pomembno vplivali na kakovost družinskega življenja in konstruktivno reševanje medosebnih konfliktov.¹⁴ Vendar pa so izvajalci vsebin regionalno neenakomerno

---

12 VSL Sklep IV Cp 750/2021 z dne 26. 5. 2021.

13 Republika Slovenija, gov.si: <https://www.gov.si/teme/socialnovarstveni-programi/>.

14 <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MDDSZ/Direktorat-za-socialne-zadeve-/SVP/Brosura-SLO-splet.pdf>

razporejeni. Nikakor ni zagotovljena dostopnost centrov za družine po vsej Sloveniji. Enakomerno dostopnost je treba zagotoviti po vsej državi. Navedeno bi pripomoglo k temu, da bi lahko starši sami poiskali pomoč ali bi jih k temu napotil CSD. Ker programi niso dostopni po Sloveniji, staršem ni omogočeno, da se jih udeležujejo. Posledica tega je, da večje število sporov med staršema razrešuje sodišče, kar pomeni za otroka večji stres, kot če bi starša že pred postopkom pred sodiščem lahko razrešila spore glede otrok in s tem sama poskrbela za največjo otrokovo korist, kar je dolžnost staršev. Prav tako niso enakomerno razporejeni drugi programi – pisarne za informiranje in svetovanje (v teh lahko posamezniki s težavami v duševnem zdravju in njihovi svojci dobijo individualno pomoč in svetovanje), dnevni centri za osebe s težavami v duševnem zdravju in svetovalnice za žrtve nasilja.

Poleg navedenih programov, ki jih izvajajo nevladne organizacije, so pomembni programi, ki jih zagotavlja država preko svetovalnic za otroke in starše. Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028¹⁵ je kot enega izmed ciljev določila zagotavljanje enakomerno razporejenih in preprosto dostopnih brezplačnih storitev obveščanja, svetovanja ter osebne pomoči osebam v stiski v lokalnem okolju in v okviru tega ukrep vzpostavitve mreže Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov in Centrov za odrasle na primarnem nivoju zdravstvenega varstva. Konec leta 2023 je bilo v Sloveniji vzpostavljenih 20 Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov in 17 Centrov za duševno zdravje odraslih.

V Sloveniji je vzpostavljena mreža Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov pri zdravstvenih domovih po Sloveniji. Ti centri igrajo ključno vlogo pri zagotavljanju pomoči in podpore mladim v stiski, čim bližje njihovem domačem okolju in nudijo multidisciplinarno obravnavo duševnih težav. Tak center sodeluje tudi z drugimi službami in organizacijami v lokalni skupnosti, ki prav tako lahko nudijo pomoč in podporo. Konec leta 2023 je bilo v Sloveniji vzpostavljenih 20 Centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov.

Trenutno v zdravstvenih domovih po Sloveniji deluje:

- 20 [centrov za duševno zdravje otrok in mladostnikov](#) (Brezovica, Celje, Domžale, Idrija, Jesenice, Kranj, Ljubljana – enoti Center in Vič-Rudnik, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Ormož, Piran, Posavje, Postojna, Ptuj, Ravne na Koroškem, Škofja Loka, Trbovlje, Velenje)¹⁶ ter
- 17 [centrov za duševno zdravje odraslih](#) (Celje, Domžale, Kočevje, Koper, Logatec, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Ormož, Posavje, Ptuj, Ravne na Koroškem, Šentjur, Škofja Loka, Tolmin, Trbovlje, Velenje).¹⁷

V Sloveniji delujejo tudi Svetovalni centri za otroke, mladostnike in starše. Gre za inštitucije, ki združujejo izvajanje interdisciplinarne obravnave, zdravstvenih, predvsem pa pedagoških (vzgojno-izobraževalnih) storitev na področju pomoči otrokom s specifičnimi učnimi težavami ter drugimi težavami v duševnem zdravju. V stopenjski obravnavi nudenja pomoči predstavljajo vmesno stopnjo med nudenjem pomoči v okviru vrtcev in šol in nudenjem pomoči v okviru specialističnih zdravstvenih storitev.

Ker so omenjeni svetovalni centri dostopni zgolj v nekaj krajih, je nujno, da se njihovo število poveča ali da se oblikuje širša mreža teh centrov in s tem zagotovi njihova večja dostopnost.

---

15 Uradni list RS, št. 24/18.

16 Glej: <https://www.zadusevnozdravje.si/kam-po-pomoc/centri-za-dusevno-zdravje/otroci-in-mladostniki/>.

17 Glej: <https://www.zadusevnozdravje.si/kam-po-pomoc/centri-za-dusevno-zdravje/odrasli/>.

Treba bi bilo zagotoviti tudi večjo informiranost splošne javnosti o navedenih programih in možnostih vključitve v svetovanje, da bi se lahko starši seznanili z njimi in se vanje vključili. Informacije o programih in možnostih obravnav družine, staršev in otrok bi lahko v obliki brošur ali letakov bile dostopne tudi na sodiščih.

2.2.4 Odvzem otroka staršem

2.2.4.1 Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami v vzgoji in izobraževanju (ZOOMTVI)

Ukrep trajnejšega značaja, s katerim sodišče odvzame otroka staršema, spada med hujše ukrepe za varstvo otrokove koristi, saj se z njim otroka izloči iz družine. Hkrati sodišče odloči o namestitvi otroka k drugi osebi, v rejništvo ali v strokovni center, pri čemer presodi okoliščine konkretnega primera. Pogoj za izrek takega ukrepa je, da je otrok v družini tako ogrožen, da ga je treba iz družinskega okolja umakniti. Ta ukrep je dopustno izreči le, kadar noben od drugih ukrepov, ki manj intenzivno posegajo v razmerje med starši in otroki, ni ustrezen. Dolžnost države, da poskrbi za varstvo koristi otroka, kadar je ta ogrožen in kadar za njegovo korist ne morejo poskrbeti starši, se odraža v 106. členu ZNP-1. Slednji določa, da se lahko postopek za namestitev v strokovni center začne le na predlog CSD, sodišče pa lahko ta postopek začne tudi po uradni dolžnosti.

Sodišče oziroma CSD mora pri nameščanju otrok s čustveno vedenjskimi motnjami ali težavami v zavod poleg relevantnih določb DZ in ZNP-1 na podlagi 182.a člena DZ upoštevati tudi določbe ZOOMTVI. Omenjeni organ v odločbi ne bo nujno navedel naziva strokovnega centra, v katerega bo otrok dejansko nameščen. ZOOMTVI v 8. členu določa, da mora CSD po izvedenem nujnem odvzemu ali po izdaji odločbe o izreku vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojni zavod v kazenskem postopku zoper mladoletnika, oziroma sodišče z odločbo o namestitvi, določiti strokovni center, ki na določenem območju usklajuje sodelovanje tovrstnih centrov. Sodišče (z odločbo o namestitvi) ali CSD (po izdaji odločbe o izreku vzgojnega ukrepa oddaje v vzgojni zavod) mora določiti strokovni center, ki na določenem območju usklajuje sodelovanje strokovnih centrov.¹⁸

Na podlagi 182.a člena DZ sodišče, ko z začasno odredbo ali z ukrepom trajnejšega značaja na podlagi 174. do 176. člena DZ namesti otroka v strokovni center, v odločbi imenuje strokovni center v skladu z ZOOMTVI. Strokovni center sam razporedi otroka v strokovni center znotraj svojega območja glede na vrsto pomoči, ki jo otrok potrebuje. Če otroka razporedi v drug strokovni center znotraj istega območja, mora o tem obvestiti pristojno sodišče oziroma CSD. Na podlagi 8. člena ZOOMTVI lahko otroka izven območja, na katerem prebiva, namesti zgolj sodišče.¹⁹ Praviloma mora za namestitev otroka določiti strokovni center na območju, kjer otrok ali mladostnik prebiva. Izjema je, če obstajajo

---

18 Na območju Maribora in Murske Sobote npr. delujeta dva strokovna centra – Strokovni center Mladinski dom Maribor in Osnovna šola Veržej. Mladinski dom Maribor je po sklepu pristojne ministrice pristojen za usklajevanje med Mladinskim domom Maribor in Osnovno šolo Veržej. Sodišče v sklepu o namestitvi v zavod namešča otroke zgolj v Strokovni center Mladinski dom Maribor, na podlagi tega sklepa pa lahko omenjeni strokovni center razporedi otroka v Osnovno šolo Veržej.

19 Murgel, Jasna (2021): Novi Zakon o obravnavi otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami, Pravna praksa, št. 5, str. 16.

utemeljeni razlogi za namestitev v strokovni center na drugem območju (drugi odstavek 8. člena ZOOMTVI). Skladno z DZ mora biti odločitev o izbiri zavoda utemeljena na največji otrokovi koristi, pri čemer se na podlagi 108. člena ZNP-1 šteje, da ima CSD posebno strokovno znanje o dejstvih, ki se obravnavajo v postopku odločanja o ukrepu trajnejšega značaja. Zato je CSD tisti, ki lahko strokovno utemelji obstoj utemeljenih razlogov, zaradi katerih je namestitev otroka v strokovni center izven območja, v katerem otrok prebiva, v največjo korist konkretnega otroka.

Strokovni center, v katerega sodišče namesti otroka, namestitve ne sme zavrniti. Takšne možnosti nima na podlagi ZOOMTVI. Vendar je strokovni center oziroma zavod po določbah ZNP-1 materialni udeleženec v postopku, v katerem sodišče odloča o namestitvi otroka v ta zavod, v obsegu, ki zadeva namestitev. Zato lahko glede namestitve, če se z njo ne strinja (če meni, da namestitev ni v skladu z 8. členom ZOOMTVI), vloži tudi pritožbo zoper sklep, s katerim sodišče otroka namesti v zavod. Sodišče je tak primer že obravnavalo, in sicer je višje sodišče potrdilo sklep sodišča prve stopnje o namestitvi otroka v strokovni center izven območja, na katerem otrok prebiva.²⁰

Težave pri namestitvi otrok v strokovne centre so zlasti v tem, da slednji nimajo dovolj prostorskih kapacitet za namestitev otrok in da tudi vsi strokovni centri nimajo ustreznega kadra in pogojev za sprejem in obravnavo otrok z različnimi čustveno-vedenjskimi motnjami. Zato bi bilo treba izdelati strokovno analizo ustreznosti prostorskih in kadrovskih kapacitet strokovnih centrov z vidika potreb otrok s čustveno-vedenjskimi motnjami ter skladno z ugotovitvami slednje nadgraditi oziroma dopolniti, predvsem v delu, ki zadeva namestitev otrok v te zavode v obliki ukrepa trajnejšega značaja, ki ga izreče sodišče.

2.2.4.2 Otroci s posebnimi potrebami

Otroci s posebnimi potrebami so kategorija otrok,²¹ za katere poleg splošnih veljajo še posebni predpis na področju vzgoje in izobraževanja (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami – ZUOPP-1 in Zakon o celostni zgodnji obravnavi predšolskih otrok s posebnimi potrebami – ZOPOPP), zdravstva in socialnega varstva (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih – ZSDP-1). Določbe DZ in ZNP-1 bi bilo treba bolj prilagoditi pravicam otrok s posebnimi potrebami oziroma določiti, da se za otroke s posebnimi potrebami glede vprašanj, ki zadevajo te otroke, upoštevajo določbe ustreznih predpisov.

Kadar gre za vprašanje vpisa otroka v vzgojno-izobraževalni zavod in se starša o tem vprašanju ne moreta sporazumeti, sodišče o tem vprašanju odloča kot o vprašanju, ki bistveno vpliva na otrokov razvoj (151. člen DZ). V takšnem primeru bi lahko bilo strokovno mnenje komisije za usmerjanje in na njem utemeljena usmeritev izenačena z izvedenskim mnenjem o največji koristi otroka glede vpisa v konkreten zavod. Na podlagi 30. člena ZUOPP-1 Zavod Republike Slovenije za šolstvo izda odločbo o usmeritvi v program vzgoje in izobraževanja na podlagi strokovnega mnenja, ki ga pripravi komisija za usmerjanje prve stopnje. Z odločbo

---

20 Sklep VSM, III Cp 431/2023 z dne 6. 6. 2023.

21 Skladno z 2. členom ZUOPP-1 so otroci s posebnimi potrebami otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

o usmeritvi prve stopnje se odloči o usmeritvi otroka s posebnimi potrebami v program vzgoje in izobraževanja. Če se otroka s posebnimi potrebami usmeri, se z odločbo odloči o vzgojno-izobraževalnem zavodu, v katerega se bo otrok vključil. Mnenje komisije, ki se imenuje v postopku usmerjanja otroka s posebnimi potrebami, če tak postopek poteka, bi se lahko uporabilo za ugotovitev največje koristi otroka s posebnimi potrebami. Strokovno komisijo sestavljajo strokovnjaki, ki obravnavajo otroka in ki imajo strokovno znanje, da podajo mnenje, v katero šolo je otroku v največjo korist, da se vpiše. ZUOPP-1 ali DZ bi lahko vseboval določbo v zvezi z otroki, ki imajo posebne potrebe, da mora komisija določiti konkreten zavod, če se starša o tem ne moreta sporazumeti, ali vsaj podati mnenje sodišču, v kateri konkreten zavod je otroku v največjo korist, da se vpiše, v primerih, ko gre za odločanje o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj in zadevajo izobraževanje otroka s posebnimi potrebami.

Kadar gre za predšolskega otroka s posebnimi potrebami, bi bilo pri odločanju o največji otrokovi koristi treba uporabiti določbe ZOPOPP o multidisciplinarnem timu (10. člen) oziroma zdravniku specialistu pediatru, ki obravnava otroka s posebnimi potrebami, kadar je treba odločiti o vprašanju, ki bistveno vpliva na razvoj predšolskega otroka in je za odločitev potrebno posebno strokovno znanje. Strokovno mnenje o največji otrokovi koristi bi lahko podal multidisciplinarni tim, ki obravnava otroka, ali zdravnik specialist pediater.

Ob tem je treba dodati, da sodišče ni pristojno za odločanje o nameščanju otrok s posebnimi potrebami v zavode, razen kadar so za takega otroka podani še posebni pogoji iz 175. člena DZ, torej da je otrok ogrožen ali ogroža druge. Otroke s posebnimi potrebami v posebne vzgojno izobraževalne programe skladno z ZUOPP-1 lahko z odločbo o usmeritvi namesti Zavod Republike Slovenije za šolstvo, ki določi vzgojno izobraževalni zavod, v katerega se bo otrok vključil. Določba 175. člena DZ tudi ni namenjena nameščanju otrok, ki imajo akutno duševno motnjo in potrebujejo zdravljenje v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, ali otrok, ki zaradi duševne bolezni potrebujejo dolgotrajno oskrbo na varovanem oddelku socialnovarstvenega zavoda. V teh primerih gre za tako hudo omejitve svobode otroka, da bi bilo v skladu z drugim odstavkom 31. člena Zakona o duševnem zdravju otroku vselej treba postaviti odvetnika.²²

2.3 POMANJKLJIVOSTI V MEHANIZMIH SODELOVANJA IN SVETOVANJA OTROKOM TER STRUKTURAH ZASTOPANJA IN ZAGOVORNIŠTVA

Otroku mora biti priznana pravica do izjave, ki je njegova pravica in ne dolžnost. Njegovo mnenje je treba ustrezno pretehtati v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo. Treba mu je vedno pojasniti, da njegova izjava ne bo nujno vplivala na končno odločitev sodišča.

Slovenija ima dobro razvit sistem varstva in zaščite otrok, ki je usklajen z mednarodnimi standardi in zagotavlja visoko raven uresničevanja pravic in blaginje vseh otrok. Vendar je to področje treba nenehno izboljševati in doseči, da se družinski postopki skrajšajo. Otrokom, na katere se postopki nanašajo, je treba zagotovi vse potrebne informacije in pojasnila, vse v skladu z njihovo starostjo in sposobnostjo razumevanja.

2.3.1 Izražanje otrokovega mnenja

---

22 Končina Peternel, Mateja (2021): Otrok kot udeleženec postopka, Pravosodni bilten št. 1, str. 119.

Upoštevajoč pravni okvir, ki ureja pravice otrok v civilnih sodnih postopkih, ki vključuje mednarodne konvencije, kot so Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah, Konvencija o zaščiti otrok pred spolnim izkoriščanjem in spolno zlorabo, Konvencija o preprečevanju nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boju proti njima, je skozi določbe nacionalne zakonodaje mogoče ugotovi, da je treba v zakonodajo bolj jasno umestiti določene posamezne pravice otrok in na te posebej opozoriti.

Otrok lahko svoje mnenje izrazi:

- Na razgovoru na CSD. Vprašanje je, ali je z njim opravljen razgovor po določenem protokolu, ali je nujno, da z njim opravi razgovor psiholog, ki je zaposlen na CSD, ali bi moral imeti vsak CSD nujno zaposlenega psihologa. Glede na vlogo CSD v postopkih je tudi vprašanje, ali bi moral imeti CSD nujno zaposlenega tudi pravnika. Praksa kaže, da je zelo dobro opravljen razgovor z otrokom, če ga je opravil psiholog, ki je zaposlen na CSD.
- Na neformalnem razgovoru s sodnikom. Vprašanje je, ali so sodniki usposobljeni, da pravilno opravijo razgovor z otrokom, ali za to potrebujejo posebna usposabljanja.
- Preko zagovornika glas otroka. Dejansko gre za psihosocialno razbremenitev otrok, ki na odločanje sodišča nima nobenega vpliva, če otrok ne soglaša s tem, da se njegova izjava lahko posreduje sodišču in strankam postopka.
- Sam po 15. letu (45. člen ZNP-1). Ali je dovolj mnenje CSD, da je otrok sposoben razumeti pomen in posledice svoje izjave in da razume postopek, ali je potrebno glede tega mnenje izvedenca?
- Preko kolizijskega skrbnika oziroma skrbnika za poseben primer. DZ samo določa pogoje, kdaj se ga postavi in določa, da je to lahko odvetnik. Ni določeno, kakšne so točno njegove naloge, ali lahko poda mnenje, kako naj opravi svoje delo itd.
- V forenzičnem intervjuju, ki se izvede v Hiši za otroke, ko je z otrokom, ki je žrtev ali priča kaznivega dejanja, opravljen forenzični intervju. Težave so glede povezanosti med kazenskim in družinskim postopkom. Kako urediti, da bi družinski sodnik takoj dobil podatke, če teče zoper katerega od staršev kazenski postopek, če je bilo že izdelano izvedensko mnenje in podobno.

Otrokom, ki so že lahko udeleženci v postopku, je treba zagotoviti zastopanje po odvetniku na podlagi Bpp, pod pogojem, da se oblikuje poseben seznam odvetnikov, ki so posebej usposobljeni za zastopanje mladoletnih otrok.

Vsi načini izjave volje otroka so v njegovo korist, saj je najbolj pomembno, da je slišan. Na CSD bi bilo dobro, da bi razgovor z otrokom opravil psiholog, zato bi bilo nujno potrebno, da ima vsak CSD zaposlenega vsaj enega psihologa. Glede izjave volje na neformalnem razgovoru pri sodniku ali kolizijskem skrbniku, ki je običajno odvetnik, pa bi bilo nujno, da bi sodniki in kolizijski skrbniki bili usposobljeni za razgovor z otrokom. Lahko bi bilo tudi uzakonjeno, da so se dolžni sodniki in kolizijski skrbniki posebej usposobiti za razgovor z otrokom. Enako bi lahko bilo predpisano, da mora vsak CSD zaposliti tudi psihologa.

2.3.1.1 Kolizijski skrbnik

2.3.1.1.1 Imenovanje kolizijskega skrbnika s strani sodišča

Glede kolizijskega skrbnika sta v DZ samo dve določbi. Člen 268 določa, da sme ob pogojih, ki jih določa DZ, v primerih iz 267. člena tega zakonika imenovati skrbnika tudi organ, pred katerim poteka postopek. Ta organ mora o tem takoj obvestiti CSD. CSD ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam. Člen 269 DZ določa, da CSD ali sodišče imenuje kolizijskega skrbnika otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju. Če so si koristi otrok, nad katerimi ima starševsko skrb ista oseba, ali koristi oseb, ki imajo istega skrbnika, v navzkrižju, CSD ali sodišče vsakemu izmed njih imenuje kolizijskega skrbnika. ZNP-1 v petem odstavku 45. člena določa, da če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, sodišče otroku postavi kolizijskega skrbnika.

Kolizijski skrbnik je skrbnik, ki zastopa otroka v primerih, če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo. Otroka zastopa samo glede vprašanj, o katerih se odloča v konkretnem primeru. Sodišče dejansko postavi kolizijskega skrbnika v naslednjih primerih:

- V postopku za varstvo in vzgojo mladoletnega otroka, če sodišče ugotovi, da starša ne ravnata v otrokovo korist, da je njun konflikt tako velik, da ogroža otroka, sodišče samo pa kljub sodelovanju CSD in izvedenca ne more zavarovati koristi otroka, zato lahko otroku postavi kolizijskega skrbnika.
- V očetovskih sporih, v katerih je tudi otrok udeleženec postopka. Tu ni dvoma o nasprotju interesov, zato je vedno postavljen kolizijski skrbnik, če otrok še ni dopolnil 15 let.
- V primerih, ko starša soglašata z namestitvijo otroka v zavod, otrok pa ne, se zaradi nasprotja interesov postavi kolizijskega skrbnika.

Sodne prakse glede postavitve kolizijskega skrbnika je malo, ker se zoper sklep sodišča udeleženci redko pritožijo.

2.3.1.1.2 Sodna praksa glede imenovanja kolizijskega skrbnika

IV Cp 1716/2023

V skladu z 269. členom DZ se kolizijski skrbnik imenuje otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju. Ne gre za kolizijo interesov med starši, ampak za navzkrižje koristi med starši in otrokom. Kolizijski skrbnik se postavi tedaj, ko je vzburjen dvom, da starši zmorejo v postopku varovati ne le svoje interese, ampak predvsem in najprej koristi otrok.

IV Cp 1420/2023

Ker je bilo ugotovljeno, da starša ne zmoreta ustrezno poskrbeti za koristi otroka, sedaj otrokove pravice in koristi v postopku varuje kolizijski skrbnik, ki v otrokovem imenu podaja trditve, predlaga dokaze in se izreka o procesnem gradivu.

IV Cp 474/2023

Obstoj kolizije interesov med starši in otrokom je podlaga za postavitvev kolizijskega skrbnika po prvem odstavku 269. člena DZ in ne zagovornika po 192. členu DZ. Funkciji kolizijskega skrbnika in zagovornika otroka v postopku sta različni. V skladu z drugim odstavkom 25.a člena Zakona o varuhu človekovih pravic zagovornik nudi strokovno pomoč otroku, da izrazi svoje mnenje v vseh postopkih in zadevah, v katerih je udeležen, ter mnenje otroka posreduje pristojnim organom in institucijam, ki odločajo o njegovih pravicah in koristih, ni pa njegov zakoniti zastopnik. Namen zagovornika je otroku nuditi psihosocialno podporo, se pogovarja z njim o njegovih željah, počutju in mnenju, otroka seznanj s postopki in dejavnostmi na način razumljiv njegovi starosti in razvoju, išče najprimernejše rešitve skupaj z otrokom, mu ob koncu postopka pomaga.

Zagovornik pomaga otroku, da izrazi svoje mnenje v postopku, ne more pa ga v postopku zastopati. Slednje je naloga kolizijskega skrbnika, ki otroke na primeren način seznanj s postopkom in pomenom posameznih procesnih dejanj ter v otrokovem imenu podaja trditve, predlaga dokaze in se izreka o procesnem gradivu. S postavitvijo kolizijskega skrbnika se otroku omogoči strokovno zastopanje v postopku.

IV Cp 1811/2022

Izbira odvetnika za kolizijskega skrbnika je primerna. Ima materialnopravna in procesna znanja, potrebna za zastopanje otrok v postopku. Dodatna znanja in veščine s področja psihologije otrok in komunikacije z njimi so koristna za čim ustrežnejšo uresničevanje nalog, a pritožbene navedbe ne utemeljujejo zaključka, da postavljeni odvetnik ne bo mogel opraviti dane naloge.

II Cp 30/2022

Kolizijski skrbnik se imenuje otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju. Postavitvev kolizijskega skrbnika ne utemeljuje ugotovitev, da bi izid pravde lahko negativno vplival na premoženje drugega tožnika. Za primer, ko starši s svojim ravnanjem povzročijo škodo na otrokovem premoženju, DZ predvideva druge ukrepe in poseben postopek.

IV Cp 2099/2022

Glede na intenzivnost konflikta med staršema se je sodišču porodil dvom, da sta sposobna ustrezno poskrbeti za koristi otroka, zato mu je postavilo kolizijskega skrbnika za objektivno varovanje njegovih pravic in koristi v postopku.

IV Cp 1789/2017

Položaj predlagatelja, prav tako tudi položaj nasprotne udeleženke, kot zakonitih zastopnikov otroka, pa sta v koliziji s položajem otroka, ko (če) bo predlagatelj v imenu otroka vložil tožbo na izpodbijanje očetovstva.

IV Cp 651/2022

Sodišče otroku imenuje kolizijskega skrbnika, če je ustrezno varovanje njegovih koristi in polno uresničenje njegove pravice biti slišan, v okoliščinah konkretnega primera glede na ravnanje staršev (zakonitih zastopnikov otroka), ki so v navzkrižju z interesi otroka, vprašljivo. Če imata oba starša ustrezne starševske kapacitete, je po mnenju stroke v največjo korist otroka, da zanj skrbita in ga vzgajata oba, saj je to dobro za njegov zdrav razvoj. Interes otroka, ki bi moral biti zaslišan v tem postopku, je torej vzpostavitev ustreznega odnosa z obema staršema. Dejanja toženke, ki bi v tem postopku kot zakonita zastopnica morala zastopati otrokove interese, pa kažejo, da si ne prizadeva za to. Hčerke ne vzpodbuja, da bi ponovno vzpostavila stike, ki jih je imela z očetom, na sodno določene stike je ne pripravi ustrezno. V postopku ne zastopa prvenstveno otrokove, pač pa svoje interese. Tožnik hčerke, glede na to, da stikov z njo nima, dejansko ne more zastopati. Zato je za zagotovitev njene pravice biti slišana v postopku nujno postaviti kolizijskega skrbnika.

IV Cp 1647/2021

Pritožbeno sodišče ugotavlja, da gre v obravnavani zadevi za izredno kompleksno družinsko situacijo, kjer so si koristi staršev v navzkrižju, prav tako so si v navzkrižju interesi otrok in njunih staršev. Postavitev kolizijskih skrbnikov je zato, zaradi varovanja koristi otrok v postopku ureditve stikov med njimi, utemeljena. V skladu s petim odstavkom 45. člena ZNP-1 pa sodišče, če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, otroku postavi kolizijskega skrbnika.

I Cp 1198/1995

Če je otrok dodeljen v vzgojo in varstvo stari materi in je mati preživninska zavezanka, mati ne more nastopiti kot zakonita zastopnica otroka v postopku zaradi znižanja preživnine.

Iz sodne prakse izhaja, da sodišče postavi kolizijskega skrbnika:

- kolizijski skrbnik se imenuje otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju, gre za navzkrižje koristi med starši in otrokom;
- kolizijski skrbnik se postavi tedaj, ko je vzbujen dvom, da starši zmorejo v postopku varovati ne le svoje interese, ampak predvsem in najprej koristi otrok;
- ker starša ne zmoreta ustrezno poskrbeti za koristi otroka, otrokove pravice in koristi v postopku varuje kolizijski skrbnik, ki v otrokovem imenu podaja trditve, predlaga dokaze in se izreka o procesnem gradivu;
- zagovornik po Zakonu o varuhu človekovih pravi pomaga otroku, da izrazi svoje mnenje v postopku, ne more pa ga v postopku zastopati, to je naloga kolizijskega skrbnika, ki otroke na primeren način seznanj s postopkom in pomenom posameznih procesnih dejanj ter v otrokovem imenu podaja trditve, predlaga dokaze in se izreka o procesnem gradivu ter se mu s tem omogoči strokovno zastopanje v postopku;

- odvetnik ima materialnopravna in procesna znanja, potrebna za zastopanje otrok v postopku, dodatna znanja in veščine s področja psihologije otrok in komunikacije z njimi so koristna za čim ustrežnejšo uresničevanje nalog, ne pa nujno potrebna;
- zaradi intenzivnost konflikta med staršema se je sodišču porodil dvom, da sta sposobna ustrezno poskrbeti za koristi otroka, zato mu je postavilo kolizijskega skrbnika za objektivno varovanje njegovih pravic in koristi v postopku;
- sodišče otroku imenuje kolizijskega skrbnika, če je ustrezno varovanje njegovih koristi in polno uresničenje njegove pravice biti slišan, v okoliščinah konkretnega primera glede na ravnanje staršev (zakonitih zastopnikov otroka), ki so v navzkrižju z interesi otroka, vprašljivo in
- gre za izredno kompleksno družinsko situacijo, kjer so si koristi staršev v navzkrižju, prav tako so si v navzkrižju interesi otrok in njegovih staršev, zato je postavitve kolizijskih skrbnikov, zaradi varovanja koristi otrok v postopku ureditve stikov med njimi, utemeljena.

2.3.1.1.3 Razlogi za postavitve kolizijskega skrbnika v zadevah po sklepih sodišč prve stopnje

Pregledanih je bilo 22 zadev, od tega je tri sklepe o postavitvi kolizijskega skrbnika izdalo Okrožno sodišče v Kopru, en sklep Okrožno sodišče v Novi Gorici ter preostalih 18 Okrožno sodišče v Ljubljani. Razlogi za postavitve:

- Iz postopka zaradi ukrepa trajnejšega značaja – odvzema otroka staršem ter namestitve v zavod in rejništvo in omejitve starševske skrbi je razvidno, da nasprotna udeleženca minimalizirata pomen razlogov za nujen odzem otrok, da ne spoštujeta navodil predlagatelja, to je CSD, in v času stikov otrokom obljubljata, da bodo kmalu spet živeli skupaj in jim dajeta nerealne obljube. Sodišče je zato ocenilo, da je zaradi varstva pravic mladoletnih otrok treba imenovati kolizijskega skrbnika, ker nespoštovanje navodil predlagatelja o poteku stikov otrok z nasprotnima udeležencema negativno vpliva na psihofizično počutje otrok za njihov razvoj. Sodišče dvomi v sposobnost staršev uveljavljati resnične koristi mladoletnih otrok v tem postopku. Za zagotovitev učinkovitega neodvisnega zastopanja mladoletnih otrok je potrebno posebno znanje, zato je sodišče kolizijskega skrbnika postavilo izmed odvetnikov. Naloga kolizijskega skrbnika je zavarovati pravice in koristi mladoletnih otrok v tem postopku ter ugotoviti njihovo resnično voljo.
- Sodišče je v postopku zaradi predloga za ukrep trajnejšega značaja – odvzem mladoletnega otroka in namestitve v strokovni center, določitev stikov in preživitve ugotovilo, da so v tem postopku izpolnjeni pogoji za imenovanje kolizijskega skrbnika, s pomočjo katerega bo otrok sposoben v celoti razumeti pomen postopka ter bo mogel izraziti svoje mnenje. Starša otroka imata različno mnenje glede tega, kaj bi bilo za mladoletnega otroka najboljše oziroma, ali mu je v korist predlagana namestitve v strokovni center. Med staršema je prisoten visoko konflikten odnos, o čemer se je sodišče lahko neposredno prepričalo tudi na naroku. V takih zadevah je zato posebni (kolizijski) skrbnik tisti, ki namesto otroka izoblikuje voljo, v katero zakoniti zastopniki ne morejo posegati. Zaradi varovanja otrokove koristi v tem postopku je sodišče mladoletnemu otroku postavilo kolizijskega skrbnika, ki je

odvetnik in bo lahko zagotovil strokovno in neodvisno zastopanje ter varovanje pravic in koristi mladoletnega otroka v tem postopku. Postavitev kolizijskega skrbnika je potrebna zaradi zagotovitve ustreznega in neodvisnega zastopanja v tem postopku, v katerem je sodišče prvenstveno dolžno varovati koristi mladoletnih otrok. Naloga kolizijskega skrbnika je, da se seznaní z aktualno družinsko situacijo, v kateri se nahaja mladoletni otrok, in sicer tako, da preuči dosedanje spisovno dokumentacijo v predmetnem postopku, stopi v kontakt z mladoletnim otrokom in pridobi njegovo mnenje ter ga ovrednoti z vidika njegovih najboljših koristi, nato pa se v njegovem imenu v roku 30 dni opredeli do predloga predlagatelja.

- Ker je v postopku nujnega odvzema otroka mladoletni otrok s sklepom sodišča začasno odvzet nasprotnima udeležencema in nameščen v Krizni center za mlade, sodišče ocenjuje, da si interesi mladoletnega otroka in njegovih staršev v tem postopku nasprotujejo, zato je potreben poseben (kolizijski) skrbnik. Postavljeni kolizijski skrbnik ima v postopku vse pravice in dolžnosti zakonitega zastopnika, pri čemer je dolžan varovati pravice in koristi mladoletnega otroka.
- Na podlagi spisovne dokumentacije, vlog udeležencev postopka, poročil in mnenj CSD in tudi že pridobljenih mnenj v postopku zaradi predloga za izdajo ukrepa trajnejšega značaja, je sodišče ugotovilo, da gre v obravnavani zadevi za zelo kompleksno družinsko situacijo. Starša sta v visokem konfliktu, njuna komunikacija je nekonstruktivna oziroma je praktično ni. Starša sta si povsem nasprotujočih stališč o vprašanju, kdo od njiju je primeren starš, kako slediti koristim otrok, jih vzgajati in zanje skrbeti ter kakšne stike naj imajo otroci s staršema. Starša, ki sta v visoko konfliktnem odnosu in nasprotujočih si stališč o vsebini koristi njunih otrok, tudi ne moreta učinkovito zastopati koristi otrok v zvezi s predlogom CSD za odvzem njunih otrok in njihovo namestitev v rejništvo. Vsi otroci so tako nizke starosti, da niso zmožni izjaviti svojih mnenj, postopka pa ne razumejo in v njem sami ne morejo sodelovati. Sodišče zato ugotavlja, da so koristi mladoletnih otrok v navzkrižju s koristmi njihovih staršev, zato je po oceni sodišča otrokom treba postaviti kolizijskega skrbnika, ki bo v postopku zastopal njihove pravice in interese.
- Sodišče je v postopku zaradi zaupanja mladoletnega otroka v varstvo in vzgojo, določitve preživnine in stikov ugotovilo, da je med udeležencema visoko konflikten odnos, da starša podajata nasprotujoče si izjave, posledično se tudi nista zmožna dogovoriti, kdaj bo mladoletni otrok preživel čas s posameznim staršem. Po navedbah enega starša drugi odtuja mladoletnega otroka na način, da mu ne omogoča stikov v obsegu, kot bi si želel oziroma želi popolnoma izključiti njegovo starševsko vlogo, med tem ko drugi starš navaja, da drugi starš želi več stikov, potem pa jih ne izvaja, kot je dogovorjeno oziroma se na stikih ne posveča otroku. Drug drugega tudi obtožujeta neprimerne skrbi za otroka. Sodišče je ocenilo, da je zaradi varstva koristi mladoletnega otroka treba imenovati kolizijskega skrbnika. Ravno njun konflikten odnos in dejstvo, da oba svoje koristi postavljata pred koristi mladoletnega otroka, je največji rizični dejavnik, ki negativno vpliva na otrokovo psihofizično počutje in njegov razvoj. Starša tudi ne poskrbita za udeležbo otroka na predvidenih zdravstvenih obravnavah. Sodišče dvomi v sposobnost staršev uveljavljati resnične koristi mladoletnega otroka v tem postopku. Za zagotovitev učinkovitega neodvisnega zastopanja mladoletnega otroka je potrebno pravno znanje, zato je sodišče za kolizijskega skrbnika postavilo odvetnika.
- V postopku zaradi predloga CSD za namestitev otroka v zavod sodišče odloča o namestitvi mladoletnega otroka ob soglasju staršev, pri čemer se mladoletni otrok ne

strinja, s starši je v konfliktnem odnosu, njune avtoritete ne spoštuje in je od njiju povsem čustveno distanciran. Zato je jasno, da je med staršema in mladoletnim otrokom nasprotje interesov, ki zaradi varstva koristi mladoletnega otroka terja določitev kolizijskega skrbnika. Kolizijski skrbnik bo otroka na primeren način seznanil s postopkom, pomenom posameznih procesnih dejanj, v njegovem imenu podajal trditve, predlagal dokaze, se izrekal o procesnem gradivu ter polno uresničeval otrokovo pravico biti slišan.

- V postopku zaradi spremembe zaupanja v varstvo in vzgojo, določitve preživnine in stikov je sodišče z obema otrokoma opravilo neformalen razgovor in eden od otrok je tekom razgovora glede očeta spreminjal svoja stališča, najprej ga je zavračal, nato je dejal, da bi lahko šla kam skupaj oziroma bi ga tudi poklical. Ker stiki med otrokoma in očetom že dalj časa niso potekali ter ambivalentni odnos do stikov, katerim je do določene mere naklonjena tudi mati, so vodili sodišče k zaključku, da je otrokoma treba postaviti posebnega zastopnika in jima s tem v polnosti omogočiti, da sta tekom postopka slišana. Posebni zastopnik bo varoval njune največje koristi ter slišal njun pravi glas. Sodišče je vsakemu otroku postavilo kolizijskega skrbnika. Naloga kolizijskih skrbnikov je zavarovati pravice in koristi mladoletnih otrok.
- Če sodišče oceni, da je nasprotje interesov med starši in otrokom tako hudo, da samo ob sodelovanju in pomoči izvedenca in CSD ne more zadostno zavarovati koristi otroka, postavi kolizijskega skrbnika. Ker gre za postopke odvzema otrok staršem in ker ta intenzivno posega v razmerje med starši in otroki in ker je sodišče upoštevalo, da iz spisovne dokumentacije z zadostno stopnjo verjetnosti izhaja, da starša še vedno izkazujeta nepredvidljivo in agresivno vedenje ter ker obstoji nevarnost, da bi rejnico lahko ovirala pri skrbi za otroka, kar je v nasprotju z največjo koristjo obeh otrok, je treba postaviti kolizijskega skrbnika, ki bo namesto mladoletnih otrok oblikoval voljo, v katero zakonita zastopnika (starša) ne bosta mogla posegati. Skrbnik namreč predstavlja polno uresničenje otrokove pravice biti slišan.
- Sodišče je v postopku zaradi spremembe zaupanja mladoletnih otrok, ureditve preživnine in stikov ugotovilo obstoj kolizije interesov v tem, da starša ne zmoreta preseči medsebojnega partnerskega konflikta in sodelovati v korist mladoletnih otrok, zato je za zaščito koristi mladoletnih otrok v predmetnem postopku potrebna postavitvev kolizijskega skrbnika, ki bo lahko pridobil neodvisno mnenje mladoletnih otrok in namesto njiju v postopku izoblikoval voljo, v katero starša ne bosta mogla posegati. Kolizijski skrbnik se je dolžan seznaniti z aktualno družinsko situacijo, v kateri se nahajata mladoletna otroka, stopiti v kontakt z njima in pridobiti njuno mnenje ter ju zastopati v tem postopku.
- Sodišče je v postopku zaradi predloga CSD za izrek ukrepa trajnejšega značaja odvzem otroka staršema in namestitvev v rejništvo, ugotovilo, da so v predmetnem postopku izpolnjeni pogoji za imenovanje kolizijskega skrbnika mladoletnemu otroku. Ker se odloča o odvzemu otroka in njegovi namestitvi v rejništvo, si interesi mladoletnega otroka in njegovih staršev nasprotujejo. Ukrepi za varstvo koristi otrok so ukrepi države, ki se izrekajo takrat, ko starši svoje pravice in dolžnosti zavarovati otrokove koristi ne izvajajo in je otrok posledično ogrožen. V primeru izreka predlaganega ukrepa odvzema otroka staršem bo intenzivno poseženo v razmerje med staršema in otrokom, še zlasti, ker predlagatelj hkrati sodišču predlaga, naj se staršev ne seznanj s tem, kam bo otrok nameščen, je evidentno, da je položaj mladoletnega otroka v koliziji s položajem njegovih staršev. Navedeno narekuje postavitvev posebnega (kolizijskega) skrbnika, ki bo namesto mladoletnega otroka oblikoval voljo,

v katero zakonita zastopnika (starša) ne bosta mogla posegati. Zato je sodišče zaradi varovanja otrokove koristi v predmetnem postopku otroku postavilo kolizijskega skrbnika. V ta namen se je kolizijski skrbnik dolžan seznaniti z aktualno družinsko situacijo, v kateri se nahaja mladoletni otrok, med drugim tudi tako, da preuči dosedanje spisovno dokumentacijo v predmetnem postopku in po potrebi opravi razgovor z mladoletnim otrokom, se v roku 15 dni opredeli do predloga za izrek ukrepa trajnejšega značaja odvzem mladoletnega otroka in njegove namestitve v rejništvo.

- Sodišče je v postopku zaradi zaupanja otrok v varstvo in vzgojo, določitve preživnine in stikov ugotovilo, da med udeležencema obstaja visoko konfliktno razmerje. Kljub različnim poskusom ureditve razmer, njun odnos ostaja ne sodelujoč in nekonstruktiven. Drug na drugega naslavljata resne očitke, neugodna družinska situacija pa se že odraža pri otrocih, saj starejša otroka stike z očetom odklanjata. Vtis je, da ravnanja udeležencev bolj usmerjajo nepredelane čustvene zamere iz partnerskega odnosa kot pa koristi skupnih otrok in skrb, da jim zagotovita stabilno ter čustveno varno in mirno okolje, ki je pogoj za njihov zdrav razvoj. Sodišču se poraja močan dvom, da sta udeleženca v takšni situaciji zmožna razmejiti svoje interese od interesov otrok ter onkraj svojih želja objektivno uvideti in upoštevati otrokovo korist. Zato je otrokom treba zagotoviti zastopnika, ki bo v postopku samostojno in neodvisno od vseh vpletenih ugotavljal in zastopal njihove interese. Vse navedeno narekuje postavitev kolizijskega skrbnika. Naloga kolizijskega skrbnika je varovati pravice in koristi mladoletnih otrok ter skladno z njihovimi razvojnimi zmožnostmi sodišču predstaviti njihovo mnenje. V ta namen bo moral aktivno sodelovati v postopku ter podajati stališča glede varovanja koristi otrok, opraviti razgovor z njimi, jih na primeren način informirati ter prenesti njihovo mnenje in stališče sodišču.
- V postopku zaradi omejitve starševske skrbi se je sodišču pojavil dvom, ali starša otroke zastopata skladno z njihovimi interesi in pravico do izobraževanja, hkrati pa se je pojavil dvom, ali niso morda pri nasprotnih udeležencih (starših) prisotni vzroki, ki vplivajo na njuno sposobnost skrbi za svoje pravice in koristi ter za pravice in koristi otrok. Naloga kolizijskega skrbnika je zastopati vse tri otroke v postopku.
- Sodišče je v postopku zaradi spremembe zaupanja otroka v varstvo in vzgojo, določitve preživnine in stikov ugotovilo, da nasprotna udeleženka kot zakonita zastopnica volje mladoletnega otroka v predmetnem postopku ne more objektivno izraziti, saj lahko pride do nasprotja z interesi in koristmi mladoletnega otroka, ki trenutno s predlagateljem nima vzpostavljenih nobenih stikov. Bistveno je, da sodišče v tem postopku imenuje kolizijskega skrbnika, ki bo lahko pridobil neodvisno mnenje mladoletnega otroka in namesto njega v postopku izoblikoval voljo, v katero mati kot otrokova zakonita zastopnica ne bo mogla posegati. Kolizijski skrbnik se je dolžan seznaniti z aktualno družinsko situacijo, v kateri se nahaja mladoletni otrok, stopiti v kontakt z njim in pridobiti njegovo mnenje ter ga zastopati v tem postopku.
- Sodišče je v postopku zaradi zaupanja v varstvo in vzgojo, določitve stikov in preživnine ugotovilo, da so v obravnavanem postopku koristi obeh mladoletnih otrok v navzkrižju s koristmi njunih staršev, saj kot ugotavlja CSD starša ne vidita realnih potreb otrok, njunih stisk ne prepoznavata in si jih ne razlagata pravilno. Bolj sta osredotočena na lastne potrebe in lastna prepričanja, pri čemer spregledata želje, koristi in dejanske potrebe otrok. Zato je otrokoma treba postaviti kolizijskega skrbnika, ki jima bo v tem postopku pomagal izraziti njuno mnenje, ki bo v postopku zastopal njune pravice in interese ter skrbel tudi za njune procesne pravice.

- Sodišče je v postopku razveze zakonske zveze, zaupanja mladoletnih otrok v varstvo in vzgojo, določitve preživnine in stikov ocenilo, da je treba mladoletnemu otroku zaradi varstva njegovih pravic in koristi imenovati skrbnika za poseben primer. Starša drug drugemu očitata neustrezne starševske kapacitete. Za oceno o tem, trditve katerega od staršev so resnične oziroma kdo lahko najustrezneje skrbi za mladoletnega otroka ter kakšen naj bo režim izvajanja stikov, bo treba pridobiti mnenje mladoletnega otroka, ki ga bo lahko izrazil preko skrbnika za poseben primer. Postavitev skrbnika je utemeljena tudi na podlagi dejstva, da je bil mladoletni otrok zaradi stiske deležen pedopsihiatrične obravnave. Skrbnik za poseben primer bo po opravljenem pogovoru z mladoletnim otrokom lahko podal dodatne navedbe in morebitne dokaze, na podlagi katerih bo mogoče sprejeti nadaljnje odločitve v tem postopku, tudi končno odločitev. Skrbnik bo mladoletnega otroka zastopal neodvisno od staršev, njegova naloga je zavarovati pravice in koristi mladoletnega otroka, zlasti njegovo pravico do izjave v tem postopku.
- Sodišče je v postopku zaradi odvzema otroka mladoletnemu otroku, ki prebiva z enim staršem, ki se šola od doma in z drugim staršem nima stikov, postavilo kolizijskega skrbnika. Ugotovilo je, da so v določeni meri izkazane okoliščine, da starš, pri katerem je otrok, do otroka goji manj ustrezen starševski odnos, ki ga je prepoznal tudi drugi starš, ki je sicer tudi sam psihiatrični bolnik. Upošteva starost mladoletnega otroka in dejstvo, da je dejansko vprašanje, koliko starša otroka zmoreta braniti njegove koristi v tem postopku, se je sodišče odločilo in otroku postavilo kolizijskega skrbnika. Postavljeni kolizijski skrbnik ima v postopku vse pravice in dolžnosti zakonitega zastopnika, pri čemer je dolžan varovati pravice in koristi mladoletnega otroka.
- Iz dosedanjega dokaznega postopka v zadevi zaradi izdaje začasne odredbe in ureditve stikov s starši je razvidno, da ovire s strani matičnih staršev predvsem rejnico ovirajo v skrbi za mladoletnega otroka in zanj povečujejo tveganje. Nasprotna udeleženca imata do predlagatelja (CSD) odklonilen odnos, predvsem eden od staršev, ki ne sodeluje in se odziva z jezo, zmerjanjem in obtoževanjem, zato predlagatelj s staršema ne more doseči dogovora za ureditev nujnih pravic mladoletnega otroka ter ustrezno zavarovati njegovih koristi. Ker je kolizija interesov v predmetnem postopku podana s tem, da starša ovirata skrb rejnice za mladoletnega otroka in ga po strokovni oceni CSD s tem ogrožata, je sodišče mladoletnemu otroku postavilo kolizijskega skrbnika, katerega naloga je objektivno varovanje otrokovih pravic in koristi v tem postopku.
- V konkretnem primeru je predlagatelj zoper svojega mladoletnega otroka in njegovo mater vložil predlog zaradi izpodbijanja očetovstva, kar pomeni, da si interesi mladoletnega otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo. Otrokov položaj je v koliziji s položajem njegovih staršev, v tovrstnih primerih pa je posebni (kolizijski) skrbnik tisti, ki namesto otroka izoblikuje voljo, v katero zakoniti zastopniki ne morejo posegati. Zaradi varovanja otrokovih koristi, katere sestavni del je zagotovo tudi njegova pravica do poznavanja lastnega izvora, ki se uveljavlja v tem postopku, je sodišče upošteva zgoraj citirane zakonske določbe mladoletnemu otroku postavilo skrbnika za poseben primer.
- V konkretnem postopku zaradi odvzema mladoletnega otroka in njegove namestitve v rejniško družino, določitve stikov in preživnine, sodišče ocenjuje, da si interesi mladoletnega otroka in njegovih zakonitih zastopnikov nasprotujejo in je otrokov položaj v koliziji s položajem njegovih staršev, v tovrstnih primerih pa je posebni (kolizijski) skrbnik tisti, ki namesto otroka izoblikuje voljo, v katero zakoniti zastopniki ne morejo posegati. Naloga kolizijskega skrbnika je varovati pravice in

koristi mladoletnega otroka v obravnavanem postopku. V ta namen bo moral pridobiti potrebne podatke, aktivno sodelovati v postopku ter podajati stališča glede varovanja koristi otroka.

- Na podlagi spisovne dokumentacije, vlog udeležencev postopka, poročil in mnenj CSD kot tudi poročila pedopsihiatrinje sodišče v postopku zaradi spremembe stikov in predodelitve otroka ugotavlja, da gre v obravnavani zadevi za zelo kompleksno družinsko situacijo. Starša sta v visokem konfliktu, njuna komunikacija je nekonstruktivna oziroma je skoraj ni. Starša sta si povsem nasprotujočih stališč o vprašanju, kdo od njiju je v večji meri sposoben slediti koristim otroka, otroka vzgajati in zanj skrbeti ter kakšen obseg stikov naj bi bil otroku v korist. Otrok je zaradi visoko konfliktnega odnosa v hudi čustveni stiski, čuti konflikt med staršema in je posledično razdvojen, trudi se ugajati obema. Sodišče ugotavlja, da so v obravnavanem postopku koristi otroka v navzkrižju s koristmi njegovih staršev. Starša doslej nista zmoгла ustrezno prepoznati potreb otroka in njegovih stisk, saj v ospredje postavljata svoje težnje in prepričanja v razmerju do otroka, ob tam pa zanemarjata realne potrebe otroka in njegove stiske ne prepoznavata ustrezno in jo posledično poglobljata, namesto da bi jo reševala.
- Sodišče ocenjuje, da je zaradi varstva otrokovih pravic in koristi treba mladoletnemu otroku imenovati skrbnika za posebni primer. Gre za postopek zaradi predloga za izrek ukrepa trajnejšega značaja, v katerem je predlagana omejitev starševske skrbi, kar posega v razmerje med otrokom in materjo, zaradi česar je treba v postopku slišati otrokov glas. Vprašanje duševnega stanja matere je hkrati tudi razlog za imenovanje skrbnika za posebni primer, saj bo tudi na ta način mogoče oceniti, ali mati doma ustrezno poskrbi za mladoletnega otroka. Skrbnik za posebni primer bo sodišču podal dodatne navedbe in morebiti dokaze, na podlagi katerih bo mogoče sprejeti nadaljnje odločitve v tem postopku, tudi končno odločitev. Postavljeni skrbnik bo mladoletnega otroka zastopal neodvisno od staršev, njegova naloga je zavarovati pravice in koristi mladoletnega otroka, zlasti njegovo pravico do izjave v tem postopku.
- Sodišče ugotavlja, da predlagateljica kot zakonita zastopnica mladoletnega otroka v predmetnem postopku glede ugotovitve očetovstva volje otroka ne more objektivno izraziti, saj lahko pride do nasprotja z interesi in koristmi mladoletnega otroka, čigar očetovstvo se v predmetnem postopku ugotavlja, upošteva zlasti dejstvo, da mati mladoletnega otroka nastopa že kot predlagateljica postopka in torej ne more hkrati kot zakonita zastopnica mladoletnega otroka, ki v postopku nastopa kot drugi udeleženec, zastopati tudi njegove koristi. Zato je kolizijski skrbnik tisti, ki namesto otroka izoblikuje voljo, v katero zakoniti zastopniki ne morejo posegati.

2.3.1.2 Pravni pouki sklepov

Večina sodišč sklene, da pritožba zoper sklep, s katerim je mladoletnemu otroku postavilo kolizijskega skrbnika, ne zadrži izvršitve sklepa. Tako sklene na podlagi ocene, ko so interesi in koristi otrok v postopku močno ogroženi, ker v postopku ne morejo samostojno nastopati. To stori tudi v primeru ogroženosti otroka in če je že razpisan narok. Tako posledice postavitve kolizijskega skrbnika nastopijo že pred pravnomočnostjo sklepa o postavitvi skrbnika.

2.3.1.3 Vsakemu otroku svojega skrbnika ali vsem istega?

Najpogosteje se sodišče odloči, da se vsem mladoletnim otrokom postavi istega kolizijskega skrbnika. V primeru, da sta otroka različne starosti in da sta si tudi v razmerju do staršev v različnih situacijah, sodišče odloči, da vsakemu od otrok postavi ločenega kolizijskega skrbnika. Tako se lahko odloči tudi glede na druge okoliščine konkretnega primera. Pravna podlaga je tretji odstavek 269. člena DZ.

2.3.1.4 Imenovanje kolizijskih skrbnikov

Po podatkih posameznih CSD je praksa Okrožnih sodišč v Sloveniji glede postavitve kolizijskega skrbnika različna. Najpogosteje je kolizijski skrbnik postavljen na Okrožnem sodišču v Ljubljani. Druga sodišča bi tako lahko pregledala prakso tega sodišča zlasti glede vprašanja, kdaj se sodišče odloči za postavitev kolizijskega skrbnika. O delu kolizijskega skrbnika se ve zelo malo, tudi iz razloga, ker so določbe v DZ in ZNP-1 zelo skope, saj v njih ni natančno navedena naloga kolizijskega skrbnika. O vlogi kolizijskega skrbnika bi morali več vedeti tudi strokovni delavci CSD, saj so oni tisti, ki najpogosteje podajo predlog za postavitev kolizijskega skrbnika, razen v paternitetnih sporih.

Omenjene zakonske določbe ne vsebujejo določil, kaj vse je delo kolizijskega skrbnika, katere naloge je dolžan opraviti, kdaj se lahko pogovori z otrokom, kako naj poda poročilo na sodišče, ali lahko vlaga predloge za izdajo začasnih odredb in še mnogo drugih vprašanj je. Naloge kolizijskega skrbnika niso nikjer določene. Nekateri sodniki opredelijo naloge kolizijskega skrbnika v sklepu o njegovi postavitvi ali imenovanju. Nekateri zapišejo naloge bolj na splošno, nekateri bolj konkretno, vendar v večini primerov preskopo. So tudi sklepi, iz katerih niso razvidne naloge kolizijskega skrbnika. Zato se v praksi vsak kolizijski skrbnik ravna po svojem prepričanju in v največjo korist otroka, čeprav kolizijski skrbniki za to niso posebej usposobljeni in se jih imenuje na podlagi seznama odvetnikov, na katerem je lahko vsak odvetnik, tudi tisti, ki se z družinskimi zadevami ne ukvarja. Včasih iz sklepa izhaja naloga, ki je ni mogoče opraviti. Na primer sodišče kolizijskemu skrbniku naloži, da se z otrokom pogovori in da prenese njegovo mnenje. Velikokrat to ni mogoče, in sicer iz razloga, ker je otrok še premajhen, ker gre za otroka s posebnimi potrebami, ker je bil otrok že prevečkrat deležen pogovora z odraslimi, na primer na CSD, v šoli, v vrtcu, pri izvedencu in podobno. Včasih se kolizijski skrbnik ne more pogovoriti z otrokom iz razloga, ker tega starš ne dovoli, pa za to ni posebnih ukrepov, da bi bilo mogoče doseči, da se pogovor opravi.

Zaradi varstva največje koristi otroka v družinskih postopkih bi morala za vsa sodišča v Sloveniji obstajati posebna lista odvetnikov, ki bi se za to posebej usposobili. Samo odvetniki, ki bi opravili za to področje predvideno usposabljanje in izobraževanje, bi bili lahko imenovani za kolizijskega skrbnika. Vsako leto bi morali odvetniki, ki so na tem seznamu, opraviti tudi redno usposabljanje, da bi bili informirani o vseh novostih na tem področju in da obdržijo to specializacijo. Ne sme biti dovolj samo udeležba na izobraževanju in usposabljanju, temveč bi se moralo preverjati znanje teh odvetnikov in v kolikor v postopkih ne bi ravnali v korist otrok, bi morali za to obstajati ustrezni ukrepi.

Zelo pomemben je prvi odstavek 3. člena Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, ki določa, da morajo biti pri vseh dejavnostih v zvezi z otroki, bodisi da jih vodijo

državne bodisi zasebne ustanove za socialno varstvo, sodišča, upravni organi ali zakonodajna telesa, otrokove koristi glavno vodilo. Tako določbo ima tudi DZ v četrtem odstavku 7. člena. Na podlagi tega je treba v vsaki zadevi na sodišču pretehtati, ali otrok za zastopanje njegovih koristi v postopku potrebuje kolizijskega skrbnika. Otrok je v sodnem postopku prizadeta stranka, zato ima v skladu z drugim odstavkom 9. člena Konvencije Združenih narodov o otrokovih pravicah, možnost sodelovati v postopku in izraziti svoje mnenje. To lahko stori s pomočjo kolizijskega skrbnika, zato je v takih primerih treba predlagati sodišču, da postavi kolizijskega skrbnika. Vsakemu otroku je treba omogočiti biti slišan in pravico do izjave.

Slovenija ima dobro razvit sistem varstva in zaščite otrok, ki je v skladu z mednarodnimi standardi in zagotavlja visoko raven uresničevanja pravic otrok. Kljub temu bi se morala sodišča pogosteje odločati o postavitvi kolizijskega skrbnika.

2.3.2 Delo in vloga odvetnika v postopku

Smernice Odbora ministrov Sveta Evrope za otrokom prijazno pravosodje (17. 11. 2010) vsebujejo tudi smernice glede usposabljanja strokovnjakov. V smernicah je zapisano, da bi se morali vsi strokovnjaki, ki delajo z otroki in za otroke, udeležiti nujnega interdisciplinarnega usposabljanja o pravicah in potrebah otrok različnih starostnih skupin ter postopkih, ki so prilagojeni otrokom. Strokovnjaki, ki so v neposrednem stiku z otroki, bi morali opraviti tudi usposabljanja na področju komunikacije z otroki vseh starosti in stopenj razvoja ter s posebno ranljivimi otroki. Na podlagi tega bi morali v Sloveniji v DZ zapisati, da sodišče imenuje kolizijskega skrbnika, za katere obstaja poseben seznam. Ministrstvo pa bi lahko s pravilnikom o programu in načinu izvedbe usposabljanja za kolizijske skrbnike določilo način in obseg usposabljanja odvetnikov za kolizijskega skrbnika.

Kolizijski skrbnik mladoletnemu otroku zagotavlja vse pravice v skladu z DZ, Konvencijo Združenih narodov o otrokovih pravicah in Smernicami Odbora ministrov Sveta Evrope za otroku prijazno pravosodje. Gre za spoštovanje pravice otrok do obveščenosti o njihovih pravicah v sodnem postopku in do izjave v okviru postopkov, v katerih so udeleženi ali ki nanje vplivajo. Otroke je treba upoštevati in obravnavati kot polnopravne imetnike pravic. Omogočiti jim je treba, da svoje pravice uveljavljajo na način, da se upošteva njihova sposobnost, da izoblikujejo lastno mnenje. V korist otroka je, da se pretehta njegovo mnenje, da se ves čas postopka upoštevajo vse pravice otroka, kot na primer pravica do dostojanstva, svobode in enakega obravnavanja, pri čemer je treba upoštevati tudi otrokovo telesno in duševno počutje, kot tudi pravne, socialne in ekonomske koristi otroka. Koristi vseh otrok, ki so udeleženi v istem postopku, je treba oceniti in pretehtati ločeno, da bi se odpravilo možno navzkrižje interesov med njimi. V takem primeru je treba vsakemu otroku v postopku postaviti ločenega kolizijskega skrbnika.

Težava je tudi v tem, da obstaja nejasnost glede načela največje koristi otroka oziroma kaj predstavlja največjo korist otroka. ZNP-1 v 93. členu določa vrsto postopkov za varstvo koristi otroka. Postopki za varstvo koristi otroka so, ne glede na to, ali se rešujejo samostojno ali skupaj z zakonskimi spori ali spori o ugotovitvi ali izpodbijanju očetovstva ali materinstva, postopki, v katerih se odloča o:

- varstvu in vzgoji otroka,
- preživljanju otroka,
- otrokovih stikih,

- vprašanjih izvajanja starševske skrbi, ki bistveno vpliva na otrokov razvoj,
- ukrepih za varstvo koristi otroka,
- postavitvi otroka pod skrbništvo,
- namestitvi otroka v rejništvo,
- podelitvi starševske skrbi sorodniku,
- posvojitvi otroka in razveljavitvi posvojitve otroka.

To so najpogostejše situacije, v katerih je treba ravnati v največjo korist otroka.

V drugem odstavku istega člena je določeno, da je postopek za varstvo koristi otroka tudi postopek, v katerem se odloča o preživljanju polnoletnega otroka, dokler obstaja dolžnost preživljanja po DZ.

Vprašanje je, če so s tem zaobsežene vse koristi otroka in ali je načelo največje koristi otroka ustrezno obravnavano v DZ. Največje koristi otroka bi morale biti bolj natančno opredeljene v DZ, da bi lahko šlo za njihovo uporabo v praksi. Obstoječe nejasnosti glede načela največje koristi predstavljajo težavo tudi za kolizijskega skrbnika. Načelo otrokove koristi je določeno v 7. členu DZ, vendar so te nejasno opredeljene. Kaj je otrokova korist, bi moralo biti navedeno bolj konkretno. Prvi odstavek 7. člena DZ določa, da starši v vseh dejavnostih v zvezi z otrokom skrbijo za koristi otroka. Otroke vzgajajo s spoštovanjem do njihove osebe, individualnosti in dostojanstva. Gre za nejasno določbo, saj iz nje ne izhaja, kaj je otrokova korist. V drugem odstavku je določeno, da imajo starši pri skrbi in odgovornosti za korist otroka prednost pred vsemi drugimi. V tretjem odstavku staršem nalaga, da primerno zadovoljujejo otrokove materialne, čustvene in psihosocialne potrebe z ravnanjem, ki kaže na njihovo skrb in odgovornost do otroka, ter mu nudijo primerno vzgojno vodstvo in ga spodbujajo v njegovem razvoju. Nikjer ni navedeno, za kakšne konkretne potrebe otroka gre.

Kaj je vsebina največje koristi otroka? Največja korist otroka pomeni, da je treba v vseh situacijah, ki zadevajo otroka, vedno najprej upoštevati njegovo korist. Največja korist je zelo širok pojem, ki v DZ ni jasno opredeljen. Zajema vsestransko dobro počutje otroka, da ima pravico do razvoja v varnem in stabilnem okolju, ki mu ne povzroča škode na telesnem ali duševnem področju. Od vsakega posameznega primera in okoliščin je odvisna največja korist otroka, zato je treba upoštevati otrokovo starost, okolje, v katerem živi, stopnjo otrokovega razvoja, njegove želje, pretekle izkušnje, morebitno odsotnost starša ali obeh staršev.

V vsakem posameznem primeru se kolizijski skrbnik sooča z vprašanjem največje koristi otroka. Zato ni dovolj, da je kolizijski skrbnik lahko odvetnik, kot je to zapisano v DZ. Kolizijski skrbnik bi moral biti odvetnik, ki ima poleg pravnega znanja še druga potrebna znanja, ki ima tudi dovolj izkušenj z delom v družinskih zadevah in v zvezi z varovanjem otrokovih pravic v vseh postopkih in ne samo v civilnih.

Poleg kolizijskih skrbnikov bi morali biti odvetniki, ki so postavljeni kot zakoniti zastopniki strank v družinskem postopku, in odvetniki, ki zastopajo stranko v družinskem postopku na podlagi odločbe za Bpp, specializirani za opravljanje takega dela.

Ustrezna usposobljenost odvetnikov za zastopanje v družinskih postopkih bi tudi lahko bistveno vplivala na skrajšanje družinskih postopkov, kar bi bilo v največjo korist otrok. Večina otrok na vprašanje kolizijskega skrbnika, kaj si želijo, odgovorijo, da se postopek na sodišču konča.

Treba je podrobneje urediti pogoje za postavitev kolizijskega skrbnika v DZ in v ZNP-1, da bodo jasneje določeni standardi, kdaj je treba postaviti takšnega skrbnika tako, da bo čim bolj

zavarovana največja otrokova korist. Ob tem je treba tudi razmejiti vlogo kolizijskega skrbnika in drugih udeležencev postopka, katerih naloga je zagotoviti, da se v kar največji meri zagotovi spoštovanje največje otrokove koristi. Podrobneje je treba opredeliti obseg, v katerem kolizijski skrbnik zastopa otroka in katere so njegove morebitne druge naloge ter s tem povezane dolžnosti sodišča v postopku v odnosu do tega skrbnika.

S podzakonskim aktom je treba urediti pravila, kdo je lahko postavljen za kolizijskega skrbnika in katere pogoje mora izpolnjevati, da bo lahko sodišče postavilo osebo, ki je sposobna v kar največji meri zavarovati otrokovo korist. Prav tako je treba urediti pravila, kako sodišče določi, kdo bo kolizijski skrbnik v konkretnem postopku. Treba bi bilo določiti sezname oseb, ki jih lahko sodišče imenuje za kolizijske skrbnike in način imenovanja s tega seznama, podobno kot se imenujejo drugi sodelavci sodišča v drugih postopkih (npr. po vrsti s seznama glede na začetne črke priimkov).

Večina odvetnikov nima znanja, da bi lahko razumela standard največje koristi otroka. Znanja niso mogli pridobiti v času študija prava, zato je nujno potrebno ustrezno izobraževanje in usposabljanje odvetnikov, ki delajo v družinskih postopkih. Nujne so dodatne zahteve po izobraževanju odvetnikov. Določiti je treba način preverjanja odvetnikove sposobnosti opravljati dotično delo. Dosedanje izobraževanje na tem področju je bilo nezadostno, saj morajo odvetniki pridobiti več znanja s področja razvojnih potreb otrok glede na njihovo starost. Prav tako morajo pridobiti znanje o tem, kako opraviti razgovor z otrokom, predvsem kako razgovor opravi kolizijski skrbnik. Da bodo lahko odvetniki opravljali svoje delo še bolj v korist otrok, morajo pridobiti dodatno znanje, tako bodo ravnali tudi v korist svojih strank. Usposabljanje odvetnikov, ki delajo na področju družinskega prava, bi morala voditi država in ne Odvetniška zbornica, seveda ob sodelovanju strokovnjakov s področja razvojne psihologije otrok, družinskega svetovanja in terapije ter s področja krepitve starševskih veščin. Pomembno je, da odvetniki dobijo novo znanje s področja razvojnih značilnosti otroka, kako vpliva razhod staršev na otroka v različnih starostnih obdobjih otroka, kaj je tisto, kar najbolj potrebujejo otroci ob razhodu staršev, kakšna je vloga odvetnika kot pooblaščenca enega od staršev, ali kot pooblaščenca otroka, ki je že stranka v postopku, ali kot kolizijskega skrbnika ter kako lahko v tej situaciji najbolj učinkovito zagotovi otrokovo največjo korist. Pomembno je tudi izobraževanje odvetnikov glede komunikacije s stranko, ki je starš, kako temu staršu pomagati pri komunikaciji z bivšim partnerjem in otrokom. Odvetnika je treba usposobiti, da bo znal ravnati v korist otroka in stranke v konfliktnih ali nasilnih razmerjih med staršema.

2.4 NASILJE V DRUŽINI NAD OTROKOM, OCENA OGROŽENOSTI IN PROTOKOL PRIPOROČENEGA RAVNANJA

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (ZPND) predvideva ukrepe, ki jih sodišče izreče proti povzročitelju nasilja zaradi zaščite žrtve. V skladu s prvim odstavkom 4. člena ZPND uživa posebno varstvo pred nasiljem mladoletni družinski član, otrok. V skladu s 5. členom ZPND so organi in organizacije dolžni izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi in pri tem zagotoviti spoštovanje integritete žrtve. Če je žrtev nasilja otrok, imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih udeleženk oziroma udeležencev postopka.

V skladu s prvim in drugim odstavkom 14. člena ZPND CSD nudi žrtvi in povzročitelju nasilja storitve po zakonu, ki ureja socialno varstvo, pri čemer je cilj obravnavanja odprava neposredne ogroženosti in skrb za žrtvino dolgoročno varnost, z odpravo vzrokov oziroma okoliščin, v katerih prihaja do nasilja, prek reševanja njenih socialnih in materialnih pogojev bivanja. CSD posebej skrbno obravnava primere nasilja, kjer je žrtev nasilja otrok, zlasti kadar gre za sum spolne zlorabe otrok.

Sodišče lahko povzročitelju nasilja, ki je žrtev telesno poškodoval, ali ji je prizadejal škodo na zdravju, ali je drugače protipravno posegel v njeno dostojanstvo ali druge osebne pravice, zlasti: prepove vstopiti v stanovanje, v katerem živi žrtev; prepove zadrževati se v določeni bližini stanovanja, v katerem živi žrtev; prepove zadrževati in približevati se krajem, kjer se žrtev običajno nahaja (na primer delovno mesto, šola, vrtec ...); prepove navezovati stike z žrtvijo na kakršenkoli način, vključno s sredstvi za komuniciranje na daljavo in tudi prek tretjih oseb; prepove vzpostaviti vsakršno srečanje z žrtvijo; prepove objavljati osebne podatke žrtve, dokumentov iz sodnih in upravnih spisov in osebnih zapisov, ki se nanašajo na žrtev; odloči o prepustitvi stanovanja v skupni uporabi žrtvi.

Za zagotavljanje varstva otrok lahko sodišče poleg zgoraj naštetih ukrepov: prepove prehod državne meje otroku, razen s posebej določeno osebo, organom ali organizacijo; predlaga odvzem osebnega dokumenta otroka v skladu z zakonom; prepove izdajo osebnega dokumenta otroku na podlagi vloge enega ali obeh staršev ali tretje osebe; prepove vročitev osebnega dokumenta otroka enemu ali obema staršema ali tretji osebi; odloči o nujnem zdravniškem pregledu otroka ali zdravljenju otroka in o drugih zdravstvenih posegih (20. člen ZPND).

Kadar je žrtev otrok, se postopek po ZPND začne na predlog otroka, starejšega od petnajst let, staršev oziroma enega od staršev, če jim ni odvzeta roditeljska pravica, skrbnika ali CSD (22.b člen ZPND).

Sodišče pri odločanju v postopkih po ZPND upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je sam izbral, in če je sposoben razumeti njegov pomen in posledice. Če so ukrepi izrečeni zaradi varstva otroka, spremlja njihovo izvajanje CSD. CSD izvede tudi vse druge potrebne ukrepe za varstvo otroka v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja (22.g člen ZPND).

V praksi je za zaščito otroka kot žrtve nasilja bolj pogosto kot izrekanje ukrepov po ZPND izdajanje začasnih odredb in drugih ukrepov trajnejšega značaja. Če se namreč v družini izvaja nasilje nad otrokom, je treba urediti tudi razmerja v družini. Začasno odredbo sodišče izda, če je verjetno izkazano, da je otrok ogrožen (161. člen DZ).

Sodišče sme za varstvo koristi otroka izdati začasno odredbo, s katero je mogoče doseči začasno varstvo koristi otroka, zlasti pa:

- odredbo, s katero otroka odvzame staršem in ga namesti k drugi osebi, v krizni center, v rejništvo ali v zavod;
- odredbo o vstopu v stanovanje ali druge prostore, v katerih se otrok nahaja, proti volji staršev;
- odredbo o prepovedi ali omejitvi stikov;
- odredbo o načinu izvajanja stikov;
- odredbo o vzgoji in varstvu otroka;
- odredbo o preživljanju otroka;
- odredbo o prepovedi prehoda državne meje z otrokom;
- odredbo o izselitvi nasilnega člana iz skupnega stanovanja;
- odredbo o prepovedi približevanja otroku osebam, ki ga ogrožajo;
- odredbo o zavarovanju na premoženju staršev ali otroka;
- odredbo o zdravniškem pregledu ali zdravljenju.

Ne glede na zgoraj primeroma našete ukrepe, ki lahko učinkovito zaščitijo otroka, ki je žrtev nasilja, pa sodišče ne razpolaga s protokolom oziroma z orodjem, po katerem bi se ravnalo glede vprašanja, kako ugotoviti stopnjo ogroženosti otroka - žrtve in kako glede na ugotovljeno stopnjo ogroženosti ravnati v nadaljevanju. Družinski nepravdni postopki so vsi po zakonu prednostni, nekateri med njimi so tudi nujni. Nujni so postopki v zvezi z izdajo začasnih odredb, ukrepov trajnejšega značaja, ukrepov po ZPND. Za zagotavljanje največje koristi otroka bi bilo treba v sodstvu sprejeti protokol priporočenega ravnanja ter sodišču omogočiti izdelavo oceno stopnje ogroženosti žrtve. Sodišče bi ob zaznanem nasilju nad otrokom izpolnilo poseben obrazec (ki bi bil priloga takemu protokolu), ki bi omogočal izdelavo ocene stopnje ogroženosti žrtve, glede na stopnjo ogroženosti žrtve pa bi nato sodišče ravnalo v nadaljevanju postopka glede na priporočila protokola. Protokol priporočenega ravnanja bi bil različen ne le glede na ugotovljeno stopnjo ogroženosti, pač pa tudi glede na vrsto nasilja nad otrokom (npr. posebej za spolno nasilje). Protokolu bi moral biti priložen obrazec, ki bi omogočal ugotavljanje stopnje ogroženosti otroka na hiter in enostaven način.

Nekaj podobnega v sodstvu že obstaja, in sicer Protokol za vodenje postopkov prisilne izvršitve odločb o odvzemu otroka z neposredno izročitvijo. Protokol je pripravilo Vrhovno sodišče v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Skupnostjo CSD, Ministrstvom za notranje zadeve, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport in Zbornico izvršiteljev Slovenije, ki so vsi s svojimi predstavniki sodelovali v interdisciplinarni delovni skupini, ki je pripravila predlog protokola. Protokol ni zavezujoč, ampak predstavlja le delovni pripomoček za boljše prepoznavanje okoliščin, pomembnih za opravo odvzema otroka tako, da se čim bolj zavaruje otrokova korist. Protokol predvideva dolžnost vseh udeležencev, po predhodni ugotovitvi dejanskih okoliščin in izdelavi ocene tveganja, natančno izdelati načrt izvedbe odvzema otroka ter opredeliti vlogo in postopanje vseh udeležencev iz različnih institucij v posameznih fazah na način, da bodo posamezna dejanja kar najmanj obremenjujoča za otroka in se bo kar najbolj sledilo njegovi koristi. Protokol se uporablja kot delovni pripomoček za boljše prepoznavanje okoliščin, pomembnih za opravo odvzema otroka tako, da se čim bolj varuje otrokova korist tako v primeru

realizacije začasne odredbe kot tudi v primeru izvrševanja končne odločbe (sodba/sklep) sodišča. V protokolu je predviden način običajnega postopanja in porazdelitve vlog vseh udeležencev v posameznih fazah izvršilnega postopka, v okviru načrtovanja izvršbe pa sta predvidena tudi obstoj nekaterih posebnih okoliščin, zlasti glede na lastnosti otroka in staršev, ter priporočeno postopanje v takih primerih. Protokolu je priložen tudi formular z naslovom »Ocena tveganja«, ki je udeležencem lahko v pomoč pri prepoznavi varovalnih in rizičnih dejavnikov, pomembnih za neposredno izvršbo. Protokol vsebuje podrobna priporočila za posamezne faze postopka odvzema otroka z neposredno izročitvijo. Protokolu je priložen obrazec Ocena tveganja (opomnik kot pripomoček), pri čemer pri oceni tveganja ne gre za seštevanje varovalnih ali rizičnih dejavnikov, ampak je opomnik namenjen prepoznavi rizičnih in varovalnih dejavnikov, pomembnih za neposredno izvršbo.

Podobno bi bilo treba aktivno pristopiti k vprašanju izdelave ocene tveganja in protokola priporočenega ravnanja v primeru nasilja nad otroki. Za izdelavo ocene tveganja pri nasilju nad otrokom in pripravo priporočenega ravnanja bi bilo torej v prvi fazi treba sestaviti medinstitucionalno delovno skupino, ki bi vključevala strokovnjake, ki delujejo na področju varovanja otrokovih koristi, ki bi v nadaljevanju pripravila oceno tveganja in protokol priporočenega ravnanja. Navedeno bi kar v največji meri zagotavljalo največjo korist otroka v primerih, ko se znajde v položaju žrtve nasilja.

Glede potrebnosti take ureditve obstaja tudi praksa ESČP. V zadevi Bizdiga proti Moldaviji je ESČP obravnavalo pritožbo Vasile Bizdige, ki je trdil, da mu moldavske oblasti niso omogočile poštenega sojenja glede skrbništva nad njegovim sinom in pravice do stikov z njim.²³ Bizdiga je zatrjeval, da mu je bila odvzeta možnost, da bi bil prisoten pri odločanju organov za varstvo otroka in da sodišča niso ustrezno obravnavala njegove pritožbe glede urnika stikov. Poleg tega so bili stiki pogosto onemogočeni ali omejeni. ESČP je ugotovilo, da so bile kršene pravice iz člena 6 (pravica do poštenega sojenja) in člena 8 (pravica do spoštovanja zasebnega in družinskega življenja) Evropske konvencije o človekovih pravicah, saj moldavska sodišča niso zagotovila ustreznega sodnega postopka in zaščite njegovih starševskih pravic. V sodbi ESČP v zadevi Bizdiga proti Moldaviji je bilo omenjeno, da je moldavski organ za varstvo otroka pripravil oceno tveganja. Ocena tveganja je obrazec, ki se uporablja za oceno potencialnih nevarnosti ali tveganj za otroka pri odločitvah o skrbništvu in stikih z enim od staršev. Vključuje analizo okoliščin, kot so domnevno nasilje, zanemarjanje, psihološko stanje staršev in druge dejavnike, ki bi lahko vplivali na otrokovo varnost in dobrobit. Namen te ocene je zagotoviti, da so odločitve sprejete v smeri uresničevanju načela največje koristi otroka.

---

23 Bizdiga proti Republika Moldavija, št. 15646/18, 17. oktober 2023.

3. SKLEPNE UGOTOVITVE IN PREDLOGI SPREMEMB

Poglavje 2.1 tega podrobno analizira sodne postopke, ki obravnavajo varstvo koristi otrok, kar je razkrilo več ključnih izzivov in možnih izboljšav. Ugotavljamo, da dolgotrajnost postopkov pred sodiščem negativno vpliva na varstvo koristi otrok. Ta težava izhaja iz pomanjkanja sodnih izvedencev, predvsem s področja klinične psihologije, in pomanjkanja ustreznih programov za podporo staršem in otrokom s težavami v duševnem zdravju. Ukrepi, ki jih sprejema Ministrstvo za pravosodje, bodo pokazali učinkovitost v prihodnosti, vendar trenutno ta problem ostaja ključna ovira.

DZ določa obvezno predhodno svetovanje pri CSD kot predpogoj za vložitev predloga za odločanje o varstvu in vzgoji otrok. Sodišča sledijo tem določbam in ne dovolijo nadaljevanja postopka brez predhodnega svetovanja. Statistični podatki kažejo, da je več kot 40% vseh družinskih postopkov na sodišču sporazumnih, zaradi česar se postavlja vprašanje, ali ti postopki po nepotrebnem časovno obremenjujejo sodni sistem.

V primerih, ko starši ne dosežejo sporazuma pred CSD, sodišče odloči o varstvu in vzgoji otrok. Ti postopki so pogosto dolgotrajni zaradi potrebe po strokovnem znanju ali pomanjkanju dodatnih programov za starše, nemalokrat pa se tek postopka po nepotrebnem podaljšuje, ker starši pridejo v postopek premalo informirani o možnih načinih (pravnih in dejanskih) življenja družine po razhodu staršev. Praksa kaže, da je nezmožnost sklenitve dogovora med starši pogosto posledica nerazumevanja zakonitosti po razpadu starševske skupnosti, kar vodi v tekmovanje med staršema na škodo otrok.

Sodna praksa slovenskih sodišč kaže, da sodišča sledijo konceptu skupnega starševstva, kot ga predvideva zakonodaja. Primeri sodne prakse potrjujejo, da je skupno starševstvo najprimernejša oblika varstva in vzgoje otrok, saj zagotavlja enako odgovornost obeh staršev za otrokov razvoj. Sodišča prepoznajo, da je otrokova korist najboljše varovana, ko oba starša sodelujeta pri njegovem varstvu in vzgoji, tudi po razpadu življenjske skupnosti.

Za izboljšanje trenutnega stanja glede predolgega trajanja sodnih postopkov bi bilo smiselno:

- povečati število sodnih izvedencev s področja klinične psihologije, zlasti usposobljenih za delo z majhnimi otroki;
- razviti in zagotoviti dostopne programe psihološke podpore za starše in otroke pred in med sodnimi postopki;
- bolj informirati starše o skupnem starševstvu, sodnih postopkih in o zakonitostih življenja družine po razhodu staršev;
- zagotoviti, da se sodni postopki za sporazumno ureditev varstva in vzgoje otrok lahko hitreje obravnavajo, tudi s pisno sklenitvijo sodne poravnave, če je to v korist otrok.

Ustrezni programi in boljša informiranost staršev bi lahko pripomogli k hitrejšim in bolj učinkovitim rešitvam, kar bi na koncu najbolj koristilo otrokom.

Kljub zakonskim določbam, ki spodbujajo skupno starševstvo, se dogovori med starši pogosto ne uresničijo zaradi napačne miselnosti in pomanjkljive informiranosti staršev. Raziskovalna skupina priporoča zagotovitev boljše informiranosti staršev ne le o skupnem starševstvu, ampak tudi o sodnih postopkih, kar bi lahko bistveno skrajšalo sodne postopke. V ta namen naj se pripravijo ustrezni programi, izboljšajo spletne strani, izdelajo brošure itd.

Kar zadeva ukrepe za varstvo koristi otrok skladno z DZ (obravnavane v poglavju 2.2 tega poročila), ki se uporabijo, ko je otrok ogrožen, je ključna ugotovitev, da so ti ukrepi naravnani tako, da se zagotovi največja korist otroka in da je prenos pristojnosti za odločanje o teh ukrepih na sodišče ter izvajanje svetovalne funkcije s strani CSD načeloma prispevala k zvišanju ravni varstva največje otrokove koristi. Treba pa bi bilo uvesti nekatere spremembe, ki bi raven koristi otroka dodatno izboljšale. Na tem področju raziskovalna skupina priporoča naslednje spremembe:

- nujna je sprememba ureditve izvajanja stikov pod nadzorom CSD, ki jo je mogoče urediti le z začasno odredbo in zgolj za 9 mesecev (173. člen DZ). V sodni praksi se je pokazalo, da je omejitev na 9 mesecev v nasprotju z največjo koristjo otroka v konkretnih primerih, ko drugačne možnosti ureditve stikov ni. Predlagamo, da se DZ spremeni tako, da omogoča podaljšanje začasne odredbe v izjemnih okoliščinah oziroma da se, vsaj kot izjema, uredi možnost izvajanja stikov pod nadzorom CSD tudi kot ukrep trajnejšega značaja;
- začasni dogovori oziroma začasne sodne poravnave med starši med postopkom so se izkazali kot instrument, s katerim se zelo učinkovito zagotovi največja otrokova korist med trajanjem postopka, saj omogočajo premostitev komunikacijskih težav in postopno ureditev odnosov. Predlagamo, da se ZNP-1 spremeni tako, da izrecno omogoča sklepanje začasnih sodnih poravnav v postopkih, ki zadevajo ukrepe za varstvo koristi otroka in da se preuči možnost za spremembo DZ tako, da bi predvideval začasno sodno poravnavo med staršema;
- kar zadeva ukrep trajnejšega značaja, ki ga ureja 171. člen DZ (nadzor nad izvajanjem starševske skrbi), bi bilo v DZ treba bolj podrobno urediti pristojnosti sodišča in CSD. Treba bi bilo urediti možnost izreka denarne kazni za nespoštovanje ukrepa nadzora nad izvrševanjem starševske skrbi po vzoru možnosti, določene v 103. členu ZNP-1;
- ker je zlasti za izvajanje ukrepov trajnejšega značaja pomembno, da se starše vključi v ustrezne programe in oblike pomoči ter obravnav, ob sodelovanju CSD na podlagi načrta pomoči družini (170. člen DZ), je pomembno, da pristojni državni organi, zlasti MDDSZ in Ministrstvo za zdravje, zagotovijo dostopnost terapij, psihiatričnega zdravljenja, zdravljenja odvisnosti od alkohola ali nedovoljenih drog ter drugih zdravstvenih, izobraževalnih in psihosocialnih programov, ki trenutno niso dostopni po celotni državi.
- nevladne organizacije bi bilo treba v še večji meri vključiti v zagotavljanje terapij, zdravljenja odvisnosti od alkohola in od prepovedanih drog ter drugih izobraževalnih in psihosocialnih programov. S širšo vključitvijo nevladnih organizacij v izvajanje navedenih obravnav bi bilo mogoče zagotoviti njihovo širšo dostopnost. Pomemben pogoj pa je, da država zagotovi financiranje teh programov tako, da so staršem in otrokom na voljo brezplačno;
- treba je uskladiti določbe DZ in predpisov, ki zadevajo otroke s posebnimi potrebami (zlasti ZUOPP-1) tako, da bi bilo omogočeno upoštevanje največje koristi teh otrok ob upoštevanju njihovih posebnosti.

Izboljšati je treba (kot navedeno v poglavju 2.3 tega poročila) mehanizme sodelovanja in svetovanja otrokom ter strukture zastopanja in zagovorništva v postopkih, kjer je nujno zagotoviti največjo korist otrok. Pomembno je, da se otrokom zagotovi možnost izražanja mnenja, pri čemer je treba upoštevati njihovo starost in zrelost. Otroci nimajo vedno možnosti izraziti svojega mnenja v postopkih, ki jih zadevajo; da sodniki niso vedno ustrezno

usposobljeni za delo z otroki in zagovorniki otrok nimajo vedno pooblastil, da bi učinkovito zastopali otrokove interese. Dalje ugotavljamo, da naloge in odgovornosti kolizijskih skrbnikov niso jasno opredeljene, da ni enotnega sistema za imenovanje kolizijskih skrbnikov in da slednji niso vedno ustrezno usposobljeni. Prav tako se kot problematično kaže, da odvetniki, ki sodelujejo v družinskih postopkih, nimajo vedno potrebnega znanja in izkušenj, kar lahko vodi do dolgotrajnih in neučinkovitih postopkov, ki niso v otrokovo korist. Skladno z navedenim priporočamo naslednje ukrepe:

- treba je sprejeti zakonske spremembe, ki bodo jasno opredelile pravice otrok v sodnih postopkih, zagotoviti je treba ustrezno usposabljanje sodnikov, CSD in drugih strokovnjakov, ki sodelujejo z otroki v sodnih postopkih, vzpostaviti je treba sistem zagovorništva otrok, ki bo zagotavljal, da bodo otroci imeli možnost izraziti svoje mnenje in da bodo njihovi interesi ustrezno zastopani, sprejeti je treba standarde za usposabljanje kolizijskih skrbnikov in zagotoviti, da bodo imeli potrebno znanje in izkušnje za delo z otroki, izboljšati je treba usposabljanje odvetnikov, ki sodelujejo v družinskih postopkih in si prizadevati za skrajšanje družinskih postopkov, da bi se zmanjšala škoda za otroke.
- v DZ ali ZNP-1 je treba podrobneje urediti pogoje za postavitve kolizijskega skrbnika in opredeliti obseg, v katerem kolizijski skrbnik zastopa otroka ter skrbi za njegovo največjo korist.
- v ustreznem podzakonskem aktu je treba določiti, kdo je lahko postavljen za kolizijskega skrbnika in katere pogoje mora izpolnjevati. Prav tako je treba urediti pravila, kako sodišče določi, kdo bo kolizijski skrbnik v konkretnem postopku.
- treba bi bilo določiti sezname oseb, ki jih lahko sodišče imenuje za kolizijske skrbnike in način imenovanja s tega seznama.
- pomembno je tudi, da se opredeli način financiranja kolizijskih skrbnikov.

Upoštevanje teh priporočil bo prispevalo k izboljšanju položaja otrok v sodnih postopkih in k zagotavljanju, da bodo njihove pravice in interesi ustrezno zaščiteni. Predvsem je pomembno, da se vsi sodelujoči v predmetnih postopkih zavedajo, da je največja korist otroka ključno vodilo v vseh sodnih postopkih, ki zadevajo otroke. To pomeni, da je treba pri vseh odločitvah upoštevati otrokove potrebe in interese. Prav tako je pomembno, da se otrokom omogoči aktivna vloga v postopkih, ki jih zadevajo. To pomeni, da jim je treba zagotoviti možnost izražanja mnenja, da se jih sliši in da se njihovo mnenje ustrezno upošteva. Z zagotavljanjem pravic in možnosti za sodelovanje otrok v sodnih postopkih lahko prispevamo k temu, da bodo ti postopki manj travmatični in da bodo v končni fazi v največjo korist otrok.

Nadalje je treba zapolniti vrzeli v pravni ureditvi (kot navedeno v poglavju 2.4 tega poročila), da bi se zagotovila učinkovita zaščita otrok, kadar so žrtve nasilja v družini. V Sloveniji sicer že obstaja celovit pravni okvir za zaščito otrok pred nasiljem v družini. Kot možne ukrepe raziskovalna skupina priporoča:

- izdelavo orodja za oceno stopnje ogroženosti otroka in uvedbo protokola priporočenega ravnanja v primeru, ko je otrok žrtev nasilja v družini;
- k izdelavi protokola in izdelavi orodja za oceno stopnje ogroženosti otroka, ki je žrtev nasilja v družini, naj se pritegne strokovnjake;
- omogočiti je treba sodiščem, da bodo lahko na podlagi predhodno izdelanih strokovnih ocen in smernic glede na stopnjo ogroženosti otroka sprejemala ustrezne

ukrepe v vsakem posameznem primeru, vse z namenom prepoznavanja rizičnih in varovalnih dejavnikov;

- protokol bi moral vključevati smernice za prepoznavanje nasilja in oceno stopnje ogroženosti otroka, ki je žrtev nasilja v družini, hkrati pa vsebovati priporočeno ravnanje glede na ugotovljeno stopnjo ogroženosti;
- orodje bi moralo sodišču omogočiti hitro in enostavno oceno stopnje ogroženosti otroka, zagotoviti pa je treba ustrezno izobraževanje in usposabljanje sodnikov;
- okrepiti je treba sodelovanje med različnimi institucijami, ki so vključene v obravnavo nasilja nad otroki v družini, kar bo omogočilo bolj celovit pristop k zaščiti otrok in preprečevanju ponavljanja nasilja. Zavarovati je treba otroke pred sekundarno viktimizacijo. To pomeni, da je treba zmanjšati število postopkov, ki jim je otrok izpostavljen, in poskrbeti za to, da se počuti varno in sprejeto v vseh fazah postopka.

Uresničitev teh priporočil bo prispevala k izboljšanju zaščite otrok - žrtev nasilja v družini in k zagotavljanju, da bodo vsi otroci v Sloveniji živeli v varnem in spoštljivem okolju.

Pomembno je poudariti, da je nasilje nad otroki v družini kršitev otrokovih pravic in da ima lahko trajne posledice za otrokov razvoj in duševno zdravje. Zato je nujno, da se na vseh ravneh družbe sprejmejo ukrepi za preprečevanje nasilja in za zaščito otrok, ki so mu izpostavljeni.

Prav tako je pomembno, da se v družbi spremeni odnos do nasilja in da se ga ne tolerira v nobeni obliki. To je mogoče doseči z ozaveščanjem javnosti o problematiki nasilja, s spodbujanjem kulture spoštovanja in z zagotavljanjem podpore žrtvam nasilja.